

2017. aasta seire koondaruanne
31.12.17 seisuga

Margit Partei

2018 Tartus

ETTEVÕTLUSÕPPE
PROGRAMM

Sisukord

Sisutabel.....	3
Eessõna.....	6
1. Ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu tulemuslikkus	7
1.1. Ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu seire ülesehitus	7
1.2. Edu ja Tegu üldine tulemuslikkus: rakenduskava väljund- ja tulemusnäitaja.....	8
1.2.1. Väljundnäitaja	8
1.2.2. Tulemusnäitaja.....	10
2. 2017. aasta koondtulemused	12
2.1. Väljund- ja tulemusnäitaja.....	12
2.2. Tegevussuund 1: meetodika, moodulid ja õppevara	15
2.3. Tegevussuund 2: täienduskoolitused.....	21
2.4. Tegevussuund 3: praktiline ettevõtlusõppe	27
2.5. Tegevussuund 4: eelinkubatsioon.....	30
2.6. Tegevussuund 5: kompetentside arendamine ja uuringud	36
2.7. Tegevussuund 6: teavitamine ja tunnustamine	40
Kokkuvõte	43
Lisad	44
Lisa 1. 2017. aasta seire tulemuste koondtabel 31.12.2017 seisuga	44
Lisa 2. Junior Achievementi majandus- ja ettevõtlusõppe programmidega liitunud uued õppeasutused.....	46
Lisa 3. Ida-Viru Ettevõtluskeskuse haridusprogrammiga „Ettevõtlik kool” liitunud uued õppeasutused.....	48
Lisa 4. Nii Ida-Viru Ettevõtluskeskuse haridusprogrammiga „Ettevõtlik kool” kui ka Junior Achievementi majandus- ja ettevõtlusõppe programmidega liitunud uued õppeasutused.....	49
Lisa 5. Ettevõtlusõppe programmi täienduskoolitusel osalenud õppeasutuste kaupa ..	50
Lisa 6. Ettevõtlusõppe programmi täienduskoolitusel osalenud teiste asutuste kaupa.	54
Lisa 7. Ettevõtlusõppe programmi õppereisidel osalemine õppeasutuste kaupa.....	59
Lisa 8. Eelinkubatsiooni programmis STARTER osalenud õppeasutused õppurite osaluskordade kaupa	60
Lisa 9. Rakenduskava väljundindikaatorisse arvestatud õppeasutused	61
Lisa 10. Rakenduskava tulemusnäitajasse arvestatud õppeasutused	65

Sisutabel

Indikaator / aruanne		Mõõtmine (korda aastas)	Lk(-d)	Tabel(id)	Joonis(ed)	Lisa(d)	Väline allikas
Tegevussuund 1: metoodika, moodulid ja õppevara							
7.1	Tegevuse raames väljatöötatud, testitud ja rakendatud ettevõtlusõppe moodulite arv	4	16–18	4, 5	–	1	vt lingid tabel 5
7.1 a	Kõiki haridustasemeid (üld-, kutse-, kõrgharidus) hõlmav raamdokument	4	15–16	4	–	1	–
7.1 b	Ettevõtlusõppe moodulid on välja töötatud ja rakendatud	4	16–18	4, 5	–	1	–
7.1 c	Kõiki haridustasemeid hõlmav õppevara	4	16–17	4	–	1	–
TI	Ettevõtlusõppe mooduleid piloteerivate õppeasutuste arv	4	18	–	–	–	LINK
TI	Ettevõtlusõppe mooduleid rakendavate õppeasutuste arv	4	–	–	–	–	
Tegevussuund 2: täienduskoolitused							
7.2	Ettevõtlusõppe täienduskoolitusel osalenud õpet läbiviivate spetsialistide osalemiskorrad	4	21	6, 7, 8	–	1, 5, 6	–
7.2 a	Ettevõtlusõppe täienduskoolitusel osalenud õpet läbiviivate spetsialistide osalemiskorrad	4	21	6, 7, 8	–	1, 5, 6	–
A	Täienduskoolituste tagasiside uuring	2	25	–	–	–	LINK
A	Täienduskoolituste järeluurim	2	25	–	–	–	LINK
TI	Täienduskoolitused läbinute sugu, asutus, vanus, elukoht (tasakaalustatus sugude, vanusegruppide, asutuste ja maakondade kaupa)	2	23–24	9	2	–	–
Tegevussuund 3: praktiline ettevõtlusõpe							
7.3	Koolide arv, kes osalevad nii haridusprogrammis "Ettevõtlik kool" kui ka õpilasfirmade programmides ja viivad läbi ettevõtlusõpet	4	28	10	–	1, 4	–
7.3 a	Koolide arv, kes osalevad nii haridusprogrammis "Ettevõtlik kool" kui ka õpilasfirmade programmides ja viivad läbi ettevõtlusõpet	4	28	10	–	1, 4	–
7.3 b	Haridusprogrammi "Ettevõtlik kool" süsteemselt rakendavate ja standardiseerimisprotsessis osalevate koolide arv	4	28	10	–	1, 3	–
7.3 c	Õpilasfirma programmis ja teistes ettevõtlusõppe programmides osalevate uute haridusasutuste arv	4	28	10	–	1, 2	–
TI	Junior Achievementi programmide täienduskoolitustel osalemiste arv	4	28	–	–	–	–
TI	Ida-Virumaa Ettevõtluskeskuse „Ettevõtliku kooli” programmi täienduskoolitustel osalemiste arv	4	28	–	–	–	–

Sisutabel jätkub

	Indikaator / aruanne	Mõõtmine (korda aastas)	Lk(-d)	Tabel(id)	Joonis(ed)	Lisa(d)	Väline allikas
TI	Eestis registreeritud õpilasfirmade arvu muutus aastate kaupa	1	28	–	–	–	–
TI	„Ettevõtliku kooli” programmis osalenud koolide arvu muutus aastate kaupa	1	28	–	–	–	–
TI	Junior Achievementi programmides osalenud koolide arvu muutus aastate kaupa	1	28	–	–	–	–
Tegevussuund 4: eelinkubatsioon							
7.4	Kutse- ja kõrgharidustasemel eelinkubatsiooni teenust kasutanud meeskondade arv (summaarselt)	2	33	11, 12	–	1, 8	–
7.4 a	Ühtse üle-eestilise eelinkubatsioonimudeli edasiarendamine, mentor- ja koostöövõrgustiku laiendamine	1	33–34	–	–	1	–
337.4 b	Kutse- ja kõrgharidustasemel eelinkubatsiooniteenust kasutanud meeskondade arv	2	33	11, 12	–	1, 8	–
TI	Põhi- ja jätkuprogrammi lõpetanute arv õppeasutuste kaupa	2	32	13	–	–	–
TI	Eelinkubatsiooni programmi üritustel osalenute arv	4	33	–	–	–	–
A	Programmis osalenute õpikogemus ja valmisolek ettevõtlusega tegelemiseks: põhiprogrammi tagasiside uuring	2	34	–	–	–	LINK
A	Põhiprogrammist väljalangenute (<i>drop-out</i>) küsitlus	2	34	–	–	–	–
A	Pikemaajalise mõju uuring: põhiprogrammi tiimijuhtide järeluurim	2	34	–	–	–	LINK
A	Programmis osalenute õpikogemus ja valmisolek ettevõtlusega tegelemiseks: edasijõudnute programmi tagasiside uuring	2	34	–	–	–	LINK
A	Edasijõudnute programmi väljalangenute (<i>drop-out</i>) küsitlus	2	34	–	–	–	–
A	Pikemaajalise mõju uuring: edasijõudnute programmi tiimijuhtide järeluurim	2	34	–	–	–	LINK
Tegevussuund 5: kompetentside arendamine ja uuringud							
7.5	Tegevusest toetust saanud uuringute ja analüüside põhjal avaldatud teadusartiklite arv	4	36	14	–	1	–
7.5 a	Tegevusest toetust saanud uuringute ja analüüside põhjal avaldatud teadusartiklite arv	4	36	14	–	1	–
7.5 b	Toimunud õppereisidel ja konverentsidel osalemiste arv	4	37	14, 15	–	1, 7	–
TI	Õppereisidel ja konverentsidel osalenute arv	2	37	–	–	–	–
A	Õppereiside ja konverentside tagasiside: vahetu tagasiside lähetusaruannete kaudu	2	37	–	–	–	LINK

Sisutabel jätkub

	Indikaator / aruanne	Mõõtmine (korda aastas)	Lk(-d)	Tabel(id)	Joonis(ed)	Lisa(d)	Väline allikas
A	Õppereiside ja konverentside tagasiside: koostöökaasused ja nähtud praktikate rakendamine	2	37	–	–	–	LINK
TI	Valminud uuringud	1	37	–	–	–	–
Tegevussuund 6: teavitamine ja tunnustamine							
7.6	Ettevõtlusõpet, ettevõtlikkust initsieerivatel seminaridel, inspiratsiooni- ja motivatsioonipäevadel jm üritustel osalejate arv	4	40	16	–	1	–
7.6 a	Osalejate arv läbiviidud ettevõtlusõpet ja ettevõtlikkust toetavatel inspiratsioonipäevadel	4	40	16	–	1	–
7.6 b	Tunnustatute arv	4	41	16	–	1	–
TI	Kodulehe (http://ettevotlusope.ee) külastuste arv	4	41	–	–	–	–
TI	Facebooki lehe külastuste arv	4	41	–	–	–	–
TI	Meedias Edu ja Tegu programmi kohta ilmunud artiklite ja muude kajastuste arv	4	41	–	–	–	LINK
Programmi üldine tulemuslikkus							
	Rakenduskava väljundnäitaja: õppeasutuste arv, kes osalevad ettevõtlusprogrammis, et võtta kasutusele ettevõtlusmoodul	4	8–10, 12	1, 3	1	1, 9	–
	Rakenduskava tulemusnäitaja: programmis osalenud õppeasutuste osakaal, kes on ettevõtlusmooduli kasutusele võtnud	4	10, 12–13	2, 3	1	1, 10	–

Nt: 7.1 – tegevussuuna väljundindikaator, 7.1 a – tegevussuuna alamindikaator, TI – täiendav indikaator, A – ankeetküsitlus

Allikas: autori koostatud

Eessõna

Käesolev dokument annab ülevaate Haridus- ja Teadusministeeriumi ettevõtluseõppe programmi „Ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe süsteemne arendamine kõigil haridustasemetel” (ettevõtlusõppe programm Edu ja Tegu) tegevustest, tulemustest ja indikaatorite seisust perioodil 1. jaanuar 2017 kuni 31. detsember 2017. Varem on ilmunud 2016. aasta koondtulemuste aruanne¹, 2017. aasta seire I vahearuanne², 2017. aasta seire poolaasta-aruanne³ ja 2017. aasta II seire vahearuanne⁴.

Käesolevas ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu seire aruandes tutvustatakse esmalt programmi tarbeks välja töötatud seire metoodikat ning üldise seire tulemusi 2017. aasta II perioodil (1.01–31.05.2017). Järgnevad peatükid, mis analüüsivad iga tegevussuuna tulemuslikkust ja indikaatorite sihttasemete täitmist sügavuti. Aruanne lõpeb kokkuvõtte ja lisadega.

Ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu seire aastaaruanne on valminud koostöös kõigi programmi tegevussuundade ja partneritega. Seiremetoodika on välja arendanud, tegevusi koordineerib ja analüüsi teostab Tartu Ülikool programmi Edu ja Tegu tegevussuuna 5 raames. Aruande koostaja soovib tänada kõiki osapooli nende suure panuse eest seire aruande valmimisse.

Ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu toetavad Euroopa Liidu Sotsiaalfond ning Haridus- ja Teadusministeerium.

¹ Partei, M. (2017) „Seire aruanne. 2016 aasta koondtulemused 31.12.16 seisuga”.
[<http://ettevotlusope.edu.ee/wp-content/uploads/2017/03/2016.-a-seire-aruanne.pdf>]

² Partei, M. (2017) „2017. aasta I seire vahearuanne 31.03.17 seisuga”.

³ Partei, M. (2017) „2017. aasta seire poolaasta aruanne 31.05.17 seisuga”.

⁴ Partei, M. (2017) „2017. aasta II seire vahearuanne 30.09.17 seisuga”.

1. Ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu tulemuslikkus

1.1. Ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu seire ülesehitus

Ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu seire tegevus tugineb 2016. aasta jooksul programmi tegevussuuna 5 raames välja töötatud ja kõigi tegevussuundade juhtidega kooskõlastatud laiahaardelisele seire skeemile. Lisaks programmi tulemuslikkuse hindamisele on seire skeemi eesmärk muuta programmi tegevused läbipaistvaks, kõigile üheselt mõistetavaks ja luua süsteem, mis aitab kõigil osapooltel tegutseda kindlaks määratud tingimustes. Seire skeem sätestab mitmesugused tähtajad ja vastutuse jagunemise, et muuta kõigi programmiga seotud isikute töö planeerimine lihtsamaks. Kogu programmi seiremetoodika, mis on tabelite kujul kirjeldatud seire skeemis, on üles ehitatud internetipõhisesse Google Sheets keskkonda ja on elektrooniliselt kättesaadav igal ajahetkel kõigile programmi töötajatele. Ka andmete kogumine kõigis tegevussuundades toimub valdavalt Google Sheets keskkonna abil, mis muudab andmetabelid igal ajal kättesaadavaks kõigile, kellel on ligipääs seire skeemile. Selline ülesehitus on taotluslik, eesmärgiga saavutada täielik läbipaistvus programmi tegevuste tulemuslikkuse seiramisel.

Ettevõtlusõppe programmi tulemuslikkust hinnatakse kolme liiki indikaatoritega:

1. Meetme tegevuse „Ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe süsteemne arendamine kõigil haridustasemetel” toetuse andmise tingimustest (TAT) tulenevad indikaatorid:
 - a. rakenduskava väljundnäitaja (lihtsuse huvides edaspidises tekstis lühendatud kui väljundnäitaja),
 - b. rakenduskava tulemusnäitaja (edaspidi: tulemusnäitaja),
 - c. toetatavate tegevuste spetsiifilised väljundnäitajad (edaspidi: tegevussuundade väljundindikaatorid);
2. „Ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe süsteemne arendamine kõigil haridustasemetel” iga aasta tegevuskava ja eelarve projekti juurde kuuluvast seletuskirjast tulenevad indikaatorid, mis võivad aastate kaupa muutuda tulenevalt programmi tegevustest (edaspidi: alamindikaatorid);
3. Tegevussuundade töörühmade ja seire juhi koostöös valminud tegevussuundade-põhised täiendavad indikaatorid, mis annavad edasi detailsemat informatsiooni tegevussuundade spetsiifikast lähtuvalt (edaspidi: täiendavad indikaatorid).

Esimest liiki indikaatoritele on toetuse andmise tingimustes (TAT) määratletud sihttasemed 2018. ja 2020. aasta lõpuks, teist liiki indikaatorite sihttasemed määratakse programmi iga tegevusaasta tegevuskava ja eelarve projekti juurde kuuluvas seletuskirjas ning täiendavatel indikaatoritel sihttasemed puuduvad, kuna tegu on lisainformatsiooni edasi andvate indikaatoritega. Lisaks täiendavatele indikaatoritele on tegevussuundades 2, 4 ja 5 kasutusel mitmed ankeetküsitlused, hindamaks tegevuste nii lühema- kui ka pikemaajalist mõju. Tegevussuuna 2 (täienduskoolitused) ja tegevussuuna 5 (kompetentside arendamine ja uuringud) ankeetide tulemustest valmivad lühiraportid, tegevussuuna 4 (eelinkubatsioon) küsitluste tulemustest valmivad tagasiside aruanded.

Iga tegevussuuna sees vastutab andmete kogumise eest tegevussuuna juht, kes edastab informatsiooni süsteemselt seire spetsialistile, kelle ülesanne on saadud informatsiooni koondada, andmeid analüüsida ja asjakohaselt presenteerida. Seire spetsialist kogub lisaks kvantitatiivsetele andmetele (väljund-, alam- ja täiendavad indikaatorid ning rakenduskava väljund- ja tulemusnäitaja) teavet ka tegevussuundades toimunud tegevuste ning tulevikuplaanide kohta, et anda programmi tegevustest ja tulemuslikkusest kõikehõlmav ülevaade. Seire tegevus peaks andma väärtuslikku informatsiooni ja tagasisidet tegevussuundade spetsiifiliste tegevuste ja kogu programmi tulemuslikkuse kohta kõigile seotud osapooltele, alates programmi elluvijast ja partneritest kuni tegevussuundade töörühmade liikmeteni.

Programmi seire aruanne ilmub neli korda aastas, seejuures erineb aruande detailsusaste:

1. Iga kalendriaasta 7. mail ilmub programmi esimene vahearuanne, mis on oma olemuselt kõige vähem ametlik ja lühike aruanne. Vahearuanne kajastab indikaatorite tulemusi 31. märtsi seisuga⁵. Oluline on mees pidada, et vahearuanndes ei saa tulenevalt programmi tegevuste eripäradest kajastada kõigi indikaatorite hetkeseisu.
2. Iga kalendriaasta 31. augustil ilmub programmi poolaastaruanne 31. mai⁶ seisuga. Poolaasta aruandes on toodud ülevaade indikaatorite täitmisest, kuid selles aruandes kajastub rohkemate indikaatorite hetkeseis kui vahearuanndetes.
3. Iga kalendriaasta 7. novembril ilmub programmi teine vahearuanne, mis kajastab indikaatorite täitmist 30. septembri⁷ seisuga. Tulenevalt sellest, et programmi poolaasta aruande ja teise vahearuande vahelisest neljakuisest aruandlusperioodist 75 protsenti jääb õppeaasta mõistes väheaktiivsesse suvevaheaja perioodi, on ootuspärane eeldada, et indikaatorite tasemed võrreldes poolaasta aruandega väga palju ei muutu.
4. Iga kalendriaasta kokkuvõttev aastaaruanne 31. detsembri⁸ seisuga ilmub järgneva kalendriaasta 28. veebruaril. Tegemist on kõige laiahaardelisema ja pikema aruandega, kus kajastuvad kõigi seire skeemis välja toodud indikaatorite seisud ning see annab täieliku ülevaate aastaga toimunud arengutest ja plaanidest järgmiseks aastaks.

Alljärgnevalt antakse ülevaade ettevõtlusõppe üldise tulemuslikkuse seire metoodikast.

1.2. Edu ja Tegu üldine tulemuslikkus: rakenduskava väljund- ja tulemusnäitaja

Ettevõtlusõppe programmi üldist tulemuslikkust kõigis tegevussuundades kokku hinnatakse kahe meetme tegevuse „Ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe süsteemne arendamine kõigil haridustasemetel” toetuse andmise tingimustest (TAT) tuleneva indikaatoriga:

1. Rakenduskava väljundnäitaja: õppeasutuste arv, kes osalevad ettevõtlusprogrammis, et võtta kasutusele ettevõtlusmoodul;
2. Rakenduskava tulemusnäitaja: programmis osalenud õppeasutuste osakaal, kes on ettevõtlusmooduli kasutusele võtnud.

Nii väljund- kui ka tulemusnäitaja tase kujuneb mitme tegevuse tulemuse summana. Järgmisena kirjeldatakse eraldi väljund- ja tulemusnäitaja kujunemise metoodikat.

1.2.1. Väljundnäitaja

Tabelis 1 on välja toodud väljundnäitajasse ehk programmis osalevate koolide arvu kujunemisesse panustavad osad.

Nagu eelnevalt mainitud, kujuneb väljundnäitaja tulemus ehk programmis osalevate õppeasutuste arv tabelis märgitud osade summana. Programmis osalevateks õppeasutusteks arvestatakse kõik Eesti õppeasutused, mis on täitnud vähemalt ühe osaluskriteeriumi, seejuures saab eristada osalenud üld-, kutse- ja kõrgkooli. Nii üld-, kutse- kui ka kõrghariduse puhul tulenevad osaluskriteeriumid neid otseselt puudutavatest tegevussuundadest. Kõiki haridustasemeid ja -liike puudutavad ettevõtlusõppe programmi tegevussuundadest tegevussuunad 1 (metoodika, moodulid ja õppevara), 2 (täienduskoolitused) ja 5

⁵ I periood: 1.01–31.03

⁶ II periood: 1.04–31.05

⁷ III periood: 1.06–30.09

⁸ IV periood: 1.10–31.12

(kompetentside arendamine ja uuringud); tegevussuund 3 (praktiline ettevõtlusõpe) keskendub üld- ja kutseharidusele ning tegevussuund 4 (eelinkubatsioon) eelkõige kõrg- ja kutseharidusele, kuigi eelinkubatsioonis on võimalik osaleda ka gümnaasiumiõpilastel.

Tabel 1. Rakenduskava väljundnäitaja koostisosad haridustasemetes ja -liikide kaupa

RAKENDUSKAVA VÄLJUNDNÄITAJA	
Õppeasutuste arv, kes osalevad ettevõtlusprogrammis, et võtta kasutusele ettevõtlusmoodul	
Tegevussuund	Üldharidus
TS1/TS2	Üldhariduskoolid, kust vähemalt 1 õpetaja/võtmeisik on täienduskoolitusel osalenud
TS3	Junior Achievement (JA) õpilasfirma programmis ja teistes ettevõtlusõpet pakkuvatesse programmides osalevad uued üldhariduskoolid
TS3	Ida-Viru Ettevõtluskeskuse (IVEK) „Ettevõtliku kooli” haridusprogrammiga liitunud uued üldhariduskoolid
TS4	Üldhariduskoolid, kust vähemalt 1 õppur on läbinud eelinkubatsiooni programmi
TS5	Üldhariduskoolid, kust vähemalt 1 õpetaja/juhendaja/mentor on osalenud õppereisil
Tegevussuund	Kutseharidus
TS1/TS2	Kutseõppeasutused, kust vähemalt 1 õpetaja/võtmeisik on täienduskoolitusel osalenud
TS3	Junior Achievement (JA) õpilasfirma programmis ja teistes ettevõtlusõpet pakkuvatesse programmides osalevad uued kutseõppeasutused
TS3	Ida-Viru Ettevõtluskeskuse (IVEK) „Ettevõtliku kooli” haridusprogrammiga liitunud uued kutseõppeasutused
TS4	Kutseõppeasutused, kust vähemalt 1 õppur on läbinud eelinkubatsiooni programmi
TS5	Kutseõppeasutused, kust vähemalt 1 õpetaja/juhendaja/mentor on osalenud õppereisil
Tegevussuund	Kõrgharidus
TS1/TS2	Kõrgkoolid, kust vähemalt 1 õppejõud/võtmeisik on täienduskoolitusel osalenud
TS4	Kõrgkoolid, kust vähemalt 1 õppur on läbinud eelinkubatsiooni programmi
TS5	Kõrgkoolid, kust vähemalt 1 õppejõud/juhendaja/mentor on osalenud õppereisil

Allikas: autorite koostatud

Tegevussuunad 1 ja 2 panustavad väljundnäitajasse ühise osaluskriteeriumiga (õppeasutused, kust vähemalt 1 õpetaja/õppejõud/võtmeisik on täienduskoolitusel osalenud), sest tegevussuunas 1 välja töötatud ettevõtlusõppe moodulite kasutusele võtmine eeldab teatud ettevõtlusõppe programmi täienduskoolituste läbimist. Selleks, et osaleda ettevõtlusõppe programmi täienduskoolitusel, peab olema teatud huvi ettevõtluse ja ettevõtlike hoiakute õpetamise vastu, ja selleks, et kasutusele võtta ettevõtlusõppe moodul, peab õppeasutuse personal eelnevalt saama vastavaid täienduskoolitusi.

Tegevussuund 5 panustab rakenduskava väljundnäitajasse samuti haridustasemetes ja -liikides jaoks ühise osaluskriteeriumiga. Programmis osalenud õppeasutusena arvestatakse neid õppeasutusi, kust vähemalt üks õpetaja/õppejõud/mentor/juhendaja on osalenud ettevõtlusõppe programmi õppereisil. Õppereiside eesmärk on teiste Euroopa riikide ettevõtlusõppe parimate praktikatega tutvumine, nende ületamine, kohandamine ja rakendamine Eesti haridussüsteemis.

Tegevussuund 3 panustab väljundnäitajasse üld- ja kutsehariduses kahe osalus-kriteeriumiga, millest üks kriteerium hõlmab Junior Achievement Eesti (JA) ettevõtlusõpet pakkuvates programmides (Õpilasfirma, Minifirma, Mini-minifirma, 7 sammu, Mina, majandus ja ettevõtlus) osalevaid uusi õppeasutusi ning teine Ida-Viru Ettevõtluskeskuse (IVEK) haridusprogrammis „Ettevõtlik kool” osalevaid uusi õppeasutusi. Junior Achievementi programmide eesmärk on koolitada õpetajaid, kes õpetaks üldhariduskoolide ja kutseõppeasutuste õppuritele ettevõtlust ja finantskirjaoskust, valmistades neid ette ärimaailma sisenemiseks ja edukaks hakkamasaamiseks tööturul; „Ettevõtlik kool” võrgustikku kuuluvad haridusasutused, kes on oma organisatsioonis seadnud hariduse eesmärgiks ettevõtliku hoiaku kujundamise õppeprotsessi kaudu riiklikule õppekavale toetudes.

Tegevussuund 4 panustab väljundnäitajasse ühe osaluskriteeriumiga. Ettevõtlusõppe programmis osalevad need õppeasutused, kust vähemalt üks õppur on osalenud eelinkubatsiooni programmis STARTER. Eelinkubatsiooni programmi eesmärk on aidata õppurit oma äriidee arendamisel, pakkudes selleks tasuta neljakuulist kursust koos meeskonna loomise võimaluse ja valdkonna spetsialistide mentorlusega.

1.2.2. Tulemusnäitaja

Nagu eelnevalt mainitud, kujuneb ka rakenduskava tulemusnäitaja (programmis osalenud õppeasutuste osakaal, kes on ettevõtlusmooduli kasutusele võtnud) erinevate osalus-kriteeriumi täitnud õppeasutuste summamana (vt tabel 2), mis jagatakse väljundnäitajasse kuuluvate õppeasutustega, et saada ettevõtlusmooduli kasutusele võtnud õppeasutuste osa-kaal.

Ettevõtlusmooduli rakendamine on programmi Edu ja Tegu tulemuslikkuse hindamise mõistes laiem kui vaid tegevussuund 1 raames väljatöötatud moodulite kasutuselevõtmine õppeasutuses. Näiteks üldhariduse eri kooliastmetes täiendatakse riikliku õppekava aineid: lõimitakse aine protsessikirjeldusse ettevõtlikkuse komponendid. Üldharidusainete protsessikirjelduste täiendamine annab õpetajatele juhised ettevõtlikkuse toetamiseks ainetes ja aitab luua seoseid sobivate õpitulemustega. Protsessikirjelduste põhjal on seire kontekstis ettevõtlikkuse toetamist väga keeruline ja ressursimahukas hinnata.

Samal ajal on võimalik hinnata ja tulemusnäitajas arvestada mooduleid kui õppekava sisulise liigendamise ühikuid. Moodul koondab õppeained eesmärgistatud kogumiks või koosneb ühest õppeainest, mille aluseks on ainekava (vt TAT). Siinkohal on oluline märkida, et moodulite sisu võib eri haridustasemetes ja -liikide kaupa mõneti erineda.

Lisaks tõlgendatakse programmi Edu ja Tegu raames ettevõtlusõppe mooduli rakendamisenäitajana ka Junior Achievementi ettevõtlusega seotud programmides, Ida-Viru Ettevõtluskeskuse „Ettevõtliku kooli” haridusprogrammis ja eelinkubatsiooni programmis STARTER osalemist, kuna eelnimetatud programmidele on võimalik omistada toetuse andmise tingimustes (TAT) defineeritud mooduli tunnused ning nende programmide üldised eesmärgid valdavalt kattuvad loodavate ettevõtlusmoodulitega. Erinevused seisnevad sihtrühmades ja kasutatavates meetodites.

Samuti nagu väljundnäitaja puhul, panustavad ka tulemusnäitajasse tegevussuunad 1 ja 2 üheskoos, kuna nad on omavahel tugevalt seotud. Tulemusnäitajasse lähevad kirja need õppeasutused, kus on ettevõtlusmoodul: kutse- ja kõrghariduses baas- ja/või spetsialiseerumismoodul(id), üldhariduses valikainete moodul. Tegevussuunast 3 arvestatakse moodulit rakendavate õppeasutustena üld- ja kutsehariduses neid õppeasutusi, kus JA programmiga liitumise tulemusel on tekkinud mini- või õpilasfirma ja/või on asunud rakendama teisi programme (7 sammu, Mini-minifirma ning „Mina, majandus ja ettevõte”); IVEKi „Ettevõtliku kooli” haridusprogrammiga liitunud õppeasutused on liitumislepingus kohustunud kasutusele võtma ettevõtlusõppe, selle vorm on õppeasutuse jaoks vabalt valitav (valikained majandusõpetus ja ettevõtlusõpetus, JA programmid jm), seega lähevad tulemusnäitajasse kirja kõik „Ettevõtliku kooli” haridusprogrammiga liitunud uued õppeasutused. Tegevussuunast 4 arvestatakse tulemusnäitajasse need õppeasutused (valdavalt kutse- ja kõrgkoolid, aga ka üldhariduskoolid), kus toetatakse oma õppeasutuse õppurite osavõttu eelinkubatsiooni programmis ja/või eelinkubatsiooni programm on seostatud õppetööga. Selle tingimuse täitmist hindavad eelinkubatsiooni programmi läbiviijad.

Tabel 2. Rakenduskava tulemusnäitaja koostisosad haridustasemetes ja -liikide kaupa

RAKENDUSKAVA TULEMUSNÄITAJA	
Programmis osalenud õppeasutuste osakaal, kes on ettevõtlusmooduli kasutusele võtnud	
Tegevus-suund	Üldharidus
TS1/TS2	Üldhariduskoolis on kasutusele võetud valikainete moodul („Ettevõtlusõpetus” (põhikooli III aste) ja/või moodul „Majandus- ja ettevõtlusõpe” (gümnaasiumi aste))
TS3	Junior Achievementi õpilasfirma või muu ettevõtlusõpet pakkuv programm on üldhariduskoolis rakendunud: koolis on tekkinud mini- või õpilasfirma või õpetaja on alustanud mini-minifirma, 7 sammu ja „Mina, majandus ja ettevõtte” programmi rakendamist üldhariduskoolis
TS3	Ida-Viru Ettevõtluskeskuse (IVEK) „Ettevõtliku kooli” haridusprogrammiga liitunud uues üldhariduskoolis on ettevõtlusõpe võetud vabalt valitud vormis kasutusele
TS4	Üldhariduskool toetab oma õppeasutuse õppurite osavõttu eelinkubatsiooni programmis (teavitus, tugi, juhendamine vms) ja/või on seostanud eelinkubatsiooni programmi õppetööga
Tegevus-suund	Kutseharidus
TS1/TS2	Ettevõtlusõppe baas- ja spetsialiseerumismoduleid rakendavad kutseõppeasutused
TS3	Junior Achievementi õpilasfirma programm või programm „Mina, majandus ja ettevõtte” on kutseõppeasutuses rakendunud: koolis on tekkinud õpilasfirma või õpetaja on asunud rakendama programmi „Mina, majandus ja ettevõtte”
TS3	Ida-Viru Ettevõtluskeskuse (IVEK) „Ettevõtliku kooli” haridusprogrammiga liitunud uues kutseõppeasutuses on ettevõtlusõpe võetud vabalt valitud vormis kasutusele
TS4	Kutseõppeasutus toetab oma õppeasutuse õppurite osavõttu eelinkubatsiooni programmist (teavitus, tugi, juhendamine vms) ja/või on seostanud eelinkubatsiooni programmi õppetööga
Tegevus-suund	Kõrgharidus
TS1/TS2	Ettevõtlusõppe baas- ja spetsialiseerumismoduleid rakendavad kõrgkoolid
TS4	Kõrgkool toetab oma õppeasutuse õppurite osavõttu eelinkubatsiooni programmist (teavitus, tugi, juhendamine vms) ja/või on seostanud eelinkubatsiooni programmi õppetööga

Allikas: autorite koostatud

2. 2017. aasta koondtulemused

2.1. Väljund- ja tulemusnäitaja

31.12.2017 seisuga on programmis osalenud ehk väljundnäitajasse arvestatud 297 õppeasutust (vt tabel 3):

- 250 üldhariduskooli (47% kõigist Eesti üldhariduskoolidest; 30.09.2017: 219; 31.05.2017: 183; 31.03.2017: 165; 31.12.2016: 140),
- 28 kutseõppeasutust (85% kõigist Eesti kutseõppeasutustest; 30.09.2017: 27; 31.05.2017: 25; 31.03.2017: 21; 31.12.2016: 20),
- 19 kõrgkooli (90% kõigist Eesti kõrgkoolidest; 30.09.2017: 16; 31.05.2017: 16; 31.03.2017: 15; 31.12.2016: 15).

Tabel 3. Väljund- ja tulemusnäitaja 2017. a 31. detsembri seisuga

Programmi üldine tulemuslikkus	1.01.16–31.12.16	1.01.16–31.03.17	1.01.16–31.05.17	1.01.16–30.09.17	1.01.16–31.12.17	Sihttasemed		
						2017	2018	2020
RAKENDUSKAVA VÄLJUNDNÄITAJA								
Õppeasutuste arv, kes osalevad ettevõtlus-programmis, et võtta kasutusele ettevõtlusmoodul	175	201	224	262	297		180	240
RAKENDUSKAVA TULEMUSNÄITAJA								
Programmis osalenud õppeasutuste osakaal, kes on ettevõtlusmooduli kasutusele võtnud	50%	55%	55%	63%	64%		50%	90%

Allikas: autori koostatud

Väljundnäitaja on kujunenud järgmiselt. Täienduskoolitustel on osalenud õppetööga tegelevaid spetsialiste 127 üldhariduskoolist, 28 kutseõppeasutusest ja 18 kõrgkoolist. „Ettevõtliku kooli” haridusprogrammiga on liitunud 73 uut üldhariduskooli, Junior Achievement ettevõtlusõpet pakkuvate programmidega on liitunud 161 uut üldhariduskooli ja 14 uut kutseõppeasutust. Eelinkubatsioonis on osalenud õppureid 15 üldhariduskoolist, 8 kutseõppeasutusest ja 14 kõrgkoolist. Õppereisidel on käinud õpetajaid/õppejõude/juhendajaid/mentoreid 4 üldharidus-koolist, 8 kutseõppeasutusest ja 10 kõrgkoolist. Mitu kooli on osalenud rohkem kui ühes programmi tegevuses. Nimekiri ettevõtlusõppe programmis osalenud õppeasutustest osalus-kriteeriumite kaupa on toodud lisades 2–8 (lk **Lisa 2. Junior Achievementi majandus- ja ettevõtlusõppe programmidega liitunud uued õppeasutused**[46–60](#)). Ettevõtlusõppe programmis Edu ja Tegu osalevad õppeasutused on graafiliselt esitatud joonisel 1.

Kokku arvestati 31.12.2017 seisuga tulemusnäitajasse 190 õppeasutust:

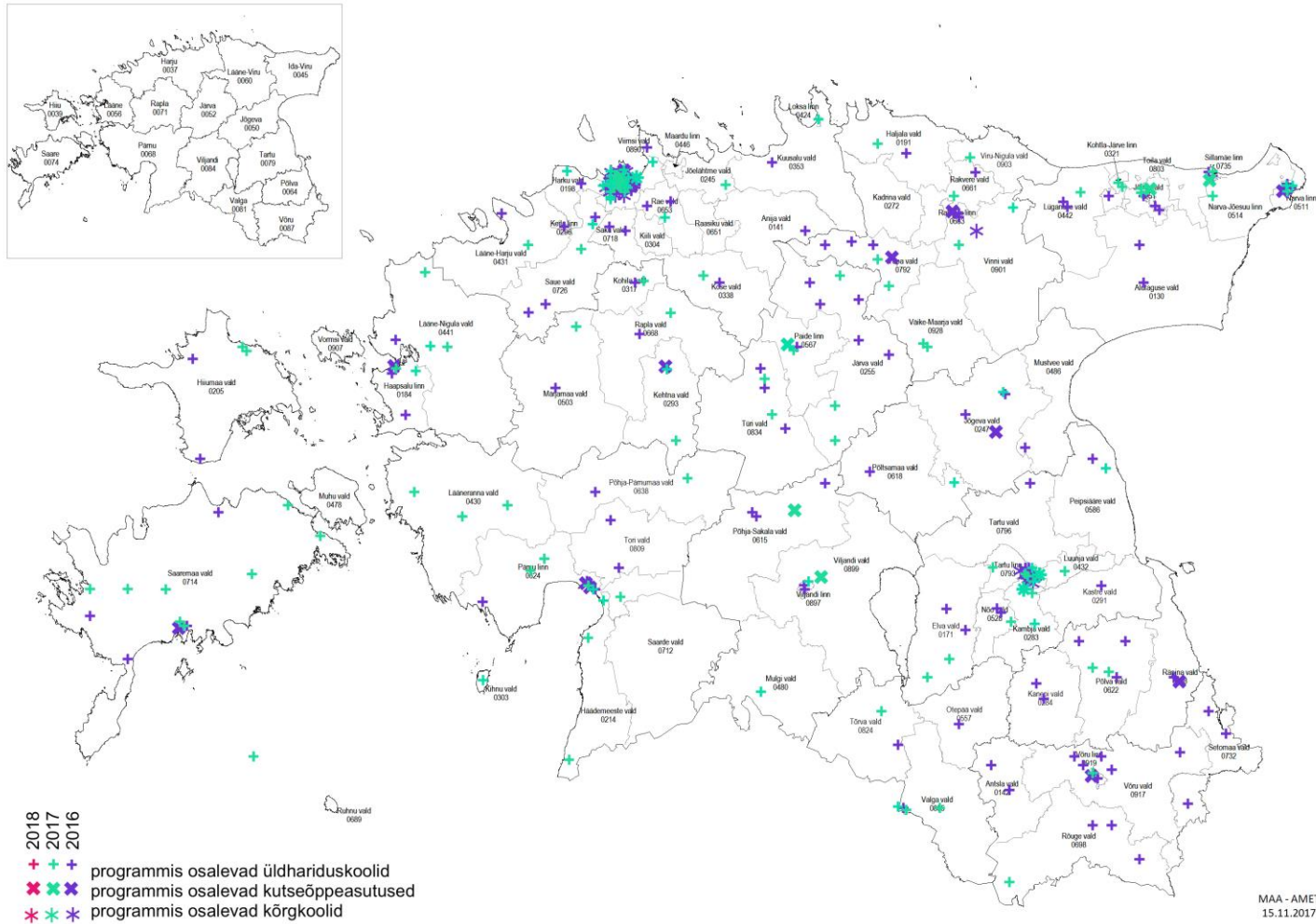
- 173 üldhariduskooli (69% programmis osalenud üldhariduskoolidest; 30.09.2017: 154; 31.05.2017: 112; 31.03.2017: 100; 31.12.2016: 76),
- 8 kutseõppeasutust (29% programmis osalenud kutseõppeasutustest; 30.09.2017: 4; 31.05.2017: 3; 31.03.2017: 3; 31.12.2016: 3),
- 9 kõrgkooli (47% programmis osalenud kõrgkoolidest; 30.09.2017: 8; 31.05.2017: 8; 31.03.2017: 8; 31.12.2016: 8),

2017. aasta seire koondaruanne

s.o 64 protsenti programmis osalenud õppeasutustest (vt tabel 3). Tulemusnäitaja täitumine ei ole olemuselt lineaarne, edaspidi on oodata tulemusnäitaja täitumise jätkuvat suurenemist loodud ettevõtlusõppe mooduleid rakendama asuvate õppeasutuste arvelt, kuna moodulite piloteerimine algas 2017. aasta II pooles.

Alljärgnevalt tutvustatakse seiremetoodikat ja tulemusi tegevussuundade kaupa.

Joonis 1. Ettevõtlusõppe programmis Edu ja Tegu osalevad õppeasutused 31.12.2017 seisuga

Allikas: Maa-amet (kaardi põhi), täiendatud autori poolt

2.2. Tegevussuund 1: metoodika, moodulid ja õppevara

2017. aasta IV perioodil hinnati tegevussuunas 1 järgmisi indikaatoreid:

- Tegevussuuna väljundindikaator:
 - 7.1: Tegevuse raames välja töötatud, testitud ja rakendatud ettevõtlusõppe moodulite arv;
- Tegevussuuna alamindikaatorid:
 - 7.1 a: Kõiki haridustasemeid ja -liike (üld-, kutse-, kõrgharidus) hõlmav raamdokument;
 - 7.1 b: Ettevõtlusõppe moodulid on välja töötatud ja rakendatud;
 - 7.1 c: Kõiki haridustasemeid hõlmav õppevara.
- Täiendavad indikaatorid:
 - Ettevõtlusõppe mooduleid piloteerivate õppeasutuste arv
 - Ettevõtlusõppe mooduleid rakendavate õppeasutuste arv

Indikaatorite täitmine 31.12.2017 seisuga on koos sihttasemetega välja toodud tabelis 4.

Tabel 4. Tegevussuuna 1 indikaatorid 2017. a 31. detsembri seisuga

Tegevussuund 1: metoodika, moodulid ja õppevara		Algtase (31.12.16)	1.01.17– 31.03.17	1.04.17– 31.05.17	1.06.17– 30.09.17	1.10.17– 31.12.17	2017 KOKKU	Siht- tasemed 2017 2018	
7.1	Tegevuse raames väljatöötatud, testitud ja rakendatud ettevõtlusõppe moodulite arv	4*	2*	4*	0	6*	11*		14
7.1 a	Kõiki haridustasemeid ja -liike (üld-, kutse-, kõrgharidus) hõlmav raamdokument	0	1	1	0	1	3	3	
7.1 b	Ettevõtlusõppe moodulid on välja töötatud ja rakendatud	4*	2*	4*	0	6*	11*	6	
7.1 c	Kõiki haridustasemeid hõlmav õppevara	–	0	0	0	1	1	1	

* moodulid on välja töötatud, testimine ja rakendamine alates 2017. a III perioodist (alates 1.06)

Allikas: autori koostatud

Tegevussuunas 1 oli 2017. aastal fookuses ettevõtlusõppe metoodilise raamdokumendi arendamine, ettevõtlusõppe moodulite väljatöötamine ja tänapäevase õppevara loomine. Ettevõtlusõppe programmis Edu ja Tegu lepatakse partnerite (koolid, ettevõtjate organisatsioonid, ministriumid) koostöös kokku ühtne arusaam: printsiibid ja eesmärgid ettevõtlusõppe arendamiseks ehk selleks, kuidas ettevõtlusõppe lõimida haridussüsteemi. Aluseks on Euroopa Komisjoni poolt väljatöötatud ettevõtluspädevuste raamistik EntreComp⁹ ja teaduskirjandus. Kokkulepete tulemusena valmib ettevõtlusõppe metoodiline raamdokument, mis avaldatakse täies ulatuses 2018. aasta lõpuks ja mis sisaldab järgmisi osi:

⁹ Bacigalupo, M., Kampylis, P., Punie, Y., van der Brande, L. (2016) EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework. EUR – Scientific and Technical Research Reports. Publications Office of the European Union
<http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC101581/lfna27939enn.pdf>

1. Ettevõtlusõppe roll hariduses: ülevaade ettevõtlusõppe prioriteetidest Euroopa Liidus, sh Eestis;
2. Ettevõtlusõppega seotud definitsioonid;
3. Ettevõtluspädevuse mudel (sh mis on ettevõtluspädevus ja millistest alapädevustest koosneb; millele eri haridustasemel ja -liikides iga alapädevuse (näiteks loov probleemilahendusoskus, planeerimine jt) õpetamisel keskenduda);
4. Ettevõtluspedagoogika (kuidas toetada ettevõtluspädevuse arendamist: õppekeskkond, õppeprotsess, õppemeetodid, hindamise vahendid);
5. Suunised ettevõtluspädevuse lõimimiseks õppeainetesse (protsessikirjeldused õpetajale: üldhariduse ainekavadesse lisatakse soovitud ettevõtluspädevuse arendamiseks);
6. Ettevõtlusõppe moodulid kõikidele haridustasemetele ja -liikidele (moodulite eesmärgid, maht, õpiväljundid, teemad, õppemeetodid, hindamiskriteeriumid, rakenduskavad, õpijuhis, õppevara sisu ja tehnilise lahenduse lähteülesanne); selgitatakse seosed ettevõtlus-pädevuse mudeliga ja antakse konkreetseid juhtnöörid õpetajatele.

2017. aasta I perioodil valmis ettevõtluspädevuse mudel, mille testimist alustati II perioodil¹⁰ täienduskoolituste kaudu. Mudel sai I perioodil tagasisidet kolmelt välismaiselt eksperdilt Taanist ja Hollandist. Ekspertide hinnangud kinnitasid töögruppides ja tegevussuunas tervikuna tekkinud arusaama, et on ilmnenud vajadus mudelit edasi arendada, et muuta see praktikute jaoks kergemini ja kiiremini hoomatavaks. Samuti on vaja kirjeldada mudelis rohkem tegevusi ja keskenduda ettevõtlusprotsessile, et lisada mudelile rohkem praktilist väärtust. II perioodil alustati arutelu eelinkubatsiooni tegevuste ja formaalse ettevõtlusõppe seoste, definitsioonide ja ühisosa kokkuleppimiseks. Samuti tegeldi raamdokumendi ettevõtluspädevuse mudeli ja moodulite peatükkide edasiarendamisega (nt ettevõtluspädevuse alapädevuste tekstide täpsustamine/täiendamine; ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe süsteemse arendamise mudeli kirjeldamine; ettevõtluspädevuse alapädevuste rakendamise juhendi koostamine). Alustati ettevõtluspedagoogika peatüki väljatöötamist ja sellest lähtuvalt pädevuste arendamise koolituste sisumaterjalide arendamist (koolitusmaterjalid, meetodi-kirjeldused jms). IV perioodil toimusid arutelud ettevõtluspädevuse mudeli ja alapädevuste sisude täpsustamiseks, lisaks viidi läbi fookusgrupid ettevõtjatelt eksperthinnagute kogumiseks. Saadud tagasiside suurte muudatuste tegemist raamdokumendis ei eelda. Täpsemad edasiarendused viiakse sisse 2018. aastal pärast andmeanalüüsi. 2017. aastal valmisid raamdokumendi peatükid; moodulite ja ettevõtluspedagoogika peatükke täiendatakse 2018. aasta I perioodil valminud moodulite põhjal. Samuti on kavandatud samasse perioodi raamdokumendi etapiviisiline keeleteoimetamine, mille järel on võimalik materjal avalikkusele kättesaadavaks teha. 2018. aastal on plaanis raamdokumendi täiendada järgmiste eksperthinnangute ning moodulite piloteerimisprotsessis laekuva tagasiside põhjal.

Moodulite töögruppides oli plaanis 2017. aasta lõpuks kõigi arendatavate moodulite (vt tabel 5) valmimine; plaan üldjoontes täideti. **Üldhariduse** töögrupis valmisid IV perioodi lõpuks kaks moodulit: (1) põhikooli valikainekava ning gümnaasiumi valikkursuse moodul (ühtlustatud vastavalt kutsehariduse kutsestandardi 3. ja 4. tasemega); ning (2) moodul õppeprotsesside kirjelduste täiendamiseks ettevõtluspädevusega (st ettevõtlikkusega). IV perioodil lõpetati valikaine ja -kursuse kavade täiendamine ning täiendati ainete õppeprotsesside kirjeldusi, sh sõnastati ettevõtluspädevuse mudeli kõigi alapädevustega seotud õpitulemused. Järgmisele perioodile on planeeritud teine kokkuvõtlik õppeprotsesside kirjelduste täiendamise koolitus, kus võetakse tehtu kokku ning arutatakse põhjalikumalt hindamise seostamist ettevõtluspädevusega (sh ettevõtlikkusega).

¹⁰ II periood: 1.04.–31.05.

2017. aasta IV perioodil algas üldhariduse valikainete mooduli piloteerimine. Enne piloteerimisprotsessi algust paluti täita õpilastel ja piloteerimist läbiviival õpetajal eelhindamiseks koostatud küsimustikud. Konkreetne piloteerimise aeg on seotud kooli õppetöö korraldusega: millal on ettevõtlusõppe valikaine või -kursus kooli tunniplaanis. Sügisel alustasid piloteerimist Virtsu Kool, Kiviõli I Keskkool ja Võru Gümnaasium, uuest aastast liituvad ülejäänud pilootkoolid: Tallinna Pääsküla Gümnaasium, Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasium ja Kambja Põhikool. Kuigi kõigi kolme piloteerimist alustanud kooli õpetajad on juba kogenud ja tunnustatud ettevõtlusõpetajad, on nad leidnud uutest kavadest tegevusi ja ideid, mida õppetöös katsetada, et õpilaste jaoks tunde efektiivsemaks ja huvitavamaks muuta. 2018. aasta jaanuari viimasel nädalal kutsutakse kokku piloteerivad õpetajad kokku kutsuda, et otsida heade praktikate jagamise kõrval ka võimalusi leida lahendusi väljakutsetele ja anda nõu piloteerimist alles alustavatele õpetajatele. Piloteerimise lõpus (2018. aasta I–II perioodil) toimub järeltestimine ning tagasiside kogumine moodulite täiendamiseks. Kõigil piloteerimise läbiviijatel oli võimalus osaleda ka ettevõtlusõppe teemalistel koolitustel ning konsulteerida kooli kontaktisikuga. Lisaks väljatöötatud valikaine ja -kursuse moodulile luuakse õpetajatele toetav veebikeskkond (Moodle'i kursus). Sealt õpetaja leiab nii juhiseid õppe läbiviimiseks kui ka teiste õpetajate poolt pakutud tegevusi ning võimalusi erinevates ainetes ettevõtluspädevust (sh ettevõtlikkust) arendada. IV perioodil viisid üldhariduse töörühma liikmed läbi kaks valikainete mooduli täienduskoolitust. Teine koolitus õppeprotsesside kirjelduste täiendamiseks ettevõtluspädevusega (sh ettevõtlikkusega) toimub 3. jaanuaril 2018. aastal.

Kutsehariduse moodulite töögrupis alustati 2017. aastal samuti ettevalmistusi baasmooduli piloteerimiseks: loodi kontaktid kutseõppeasutustega, kaardistati ettevõtlusõpetajad, edastati piloteerivatele koolidele eelinfo ja tutvustati mooduleid, kohandati piloteerimisprotsessi tagasiside küsimustikke ja määrati piloteerimisprotsessis osalevatele koolidele nõustajad. 2017. aasta augustis toimus infoseminar kõigile kutseõppeasutustele, kus tutvustati ettevõtlusõppe kutsehariduse baasmoodulit ning piloteerimisprotsessi. Piloteerimiseks on koostööleping sõlmitud 14 kutseõppeasutusega üle Eesti, neist 10 koolis algas piloteerimine 2017. aasta jooksul ning 2018. aasta I perioodil alustavad piloteerimist ka ülejäänud 4 õppeasutust. Töörühmas alustati kutsehariduse ettevõtlusõppe moodulite täienduskoolituste kalendri ja koolituste ettevalmistustega: teemade, ajakava, ülesehituse, läbiviijate täpsustamine jms. IV perioodil loodi kutsestandardi 2., 4. ja 5. taseme baasmooduli osadele Moodle'i kursused, samuti tõlgiti kutsestandardi 4. ja 5. taseme baasmooduli osad vene keelde. Tegeldi aktiivselt piloteerimisprotsessis osalevate kutseõppeasutuste nõustamise ja toetamisega. 2018. aastal on plaanis kutsehariduse moodulite piloteerimisprotsess lõpetada, koguda tagasisidet ning teha moodulites selle põhjal muudatusi/täiendusi. Samuti on kavas töötada välja õppevara.

Kõrghariduse moodulite töörühmas jätkus väljatöötatavate moodulite täiendamine. 2017. aastal valmis kõrghariduse ettevõtlusõppe moodulite piloteerimise juhend ning valiti tugiisikud piloteerimisprotsessis osalevatele õppeasutustele. Kõrghariduse spetsialiseerumismoodulitega seoses tegeldi õppevara arendamise, näidisülesannete koostamise ja Moodle'i e-kursuste loomisega. Alates 2017. aasta III perioodist alustati moodulite piloteerimisega kõrgkoolides, mis jätkub 2018. aasta vältel (vt tabel 5). 2017. aastal valmisid 9 kõrghariduse ettevõtlusõppe moodulit, mis on valmis piloteerimiseks; 2018. aastal lisandub veel õpetajahariduse moodul. Mõne mooduli nimetust täpsustati (vt tabel 5). Igale moodulile valmis 2017. aasta jooksul Moodle'i e-tugi; kõige detailsemad e-kursused valmisid baasmoodulile, mis on ettevõtlusõppe aluskursus. Samuti alustati tööd õppevara digitaalse lahenduse väljatöötamiseks. Töötati välja väärtuspakkumislõuendi veebipõhine lahendus, mis sisaldab õppevideoid ning individuaalset testküsimustikku ja meeskonnatöös kokkupandavat väärtuspakkumislõuendi tööriista. Nimetatud tööriista piloteeritakse STARTERcreative programmi raames; kui võimalik, siis ka mõne mooduli juures. Võimalusel on plaanis tööriista laiendada ja arendada kogu ärimudelilõuendile. Moodulitele eksperthinnagu saamiseks viidi läbi kaks fookusgrupi intervjuud, kus olulisemateks ettepanekuteks olid moodulite lahtikirjutamine õppeprotsessist lähtuvalt ning ettevõtja otsustusprotsessi nähtavamaks muutmine õppetöös. Eksperthinnangute kogumine jätkub 2018. aastal. Mooduleid

täiendatakse piloteerimisest ja eksperthinnangutest tuleneva tagasiside põhjal 2018. aasta vältel, lisatakse mh lisatakse mõnda moodulisse harjutusülesandeid või muid lisamaterjale (2018. aasta jaanuari lõpuks). Samuti toimub moodulite keeleteoimetus. Kõrghariduse moodulite väljakutsed on eelkõige seotud moodulite rakendamisega, näiteks õppekavades muudatuste tegemise ja praktikute kaasamisega õppetöösse.

Detailsem ülevaade ettevõtlusõppe programmis loodavatest moodulitest koos tähtaegade ja sihtgruppidega on välja toodud tabelis 5. Moodulite piloteerimisega alustati osaliselt 2017. aasta sügisel. Piloteerimine jätkub 2018. aastal. 2017. aasta 31. detsembri seisuga olid moodulite piloteerimisega alustanud järgmised õppeasutused:

- Üldhariduskoolid: Virtsu Kool, Kiviõli I Keskkool ja Võru Gümnaasium;
- Kutseõppeasutused: Kuressaare Ametikool, Pärnumaa Kutsehariduskeskus, Räpina Aianduskool, Võrumaa Kutsehariduskeskus, Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus, Tallinna Kopli Ametikool, Tartu Kutsehariduskeskus, Tallinna Majanduskool, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool, Rakvere Ametikool;
- Kõrgkoolid: Tartu Ülikool, Tallinna Tehnikaülikool, Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Eesti Kunstiakadeemia;

s.o kokku 18 õppeasutust (3 üldhariduskooli, 10 kutseõppeasutust ja 5 kõrgkooli). 2018. aasta jooksul liitub moodulite piloteerimisprotsessiga seniste andmete kohaselt veel vähemalt kolm üldhariduskooli, neli kutseõppeasutust ja neli kõrgkooli.

Tabel 5. Ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu raames loodavad ettevõtlikkuse arendamise ja ettevõtluse õpetamise moodulid (v.a õppevara)

Haridustase/-liik	Vahend	Sihtrühm	Vahendi täpsustav nimetus	Valmimise tähtaeg	Piloteerimise algusaeg	Rakendamise tähtaeg
Üldharidus	moodul	I, II, III ja IV astme õppurid	Ettevõtluspädevuse loomimine õppeprotsessi kirjeldustesse (LINK)	31.03.2018	Ei piloteerita	Alates täiendatud õppekavade riiklikust kinnitamisest
	valikainete moodul	III astme õppurid IV astme õppurid	Valikainete moodul üldhariduse III ja IV taseme õppuritele (LINK , LINK)	30.06.2017	2017 III periood	01.09.2018
Kutseharidus	baasmoodul	kutsestandardi 2., 3., 4. ja 5. taseme õppurid	Kutsehariduse baasmoodul (LINK)	31.12.2017 (2. ja 3. tase) 31.12.2016 (4. ja 5. tase)	2017 IV periood (3., 4. ja 5. tase) 2018 I periood (2. tase)	30.06.2018
	spetsiaal-moodul ¹¹	kutsestandardi 4. ja 5. taseme õppurid	Teenindus (LINK)	31.12.2017	2018 III periood	31.12.2018
	spetsiaal-moodul		Loovettevõtlus (LINK)	31.12.2017	2018 III periood	31.12.2018
	spetsiaal-moodul		Tehnikaettevõtlus (sh tootmine) (LINK)	31.12.2017	2018 III periood	31.12.2018
Kõrgharidus	baasmoodul	bakalaureuseõppe, magistriõppe ja doktoriõppe õppurid	Kõrghariduse baasmoodul (LINK)	31.12.2016 31.12.2016 31.03.2017	2017 III periood (TTÜ, TÜ) 2017 IV periood (EEK) 2018 I periood (TLÜ) 2017 IV periood (EMÜ)	1.09.2018
	spetsiaal-moodul	kõrghariduse kõigi astmete õppurid	Tehnoloogiaettevõtlus (LINK)	31.12.2016	2018 I periood (EBS), 2018 III periood (TTÜ)	1.09.2019
	spetsiaal-moodul		Sotsiaalne ettevõtlus (LINK)	31.12.2016	2018 I periood (TÜ, EEK) 2018 III periood (TLÜ) 2018/2019 (TTÜ, täpsustamisel)	1.09.2018
	spetsiaal-moodul		Loovettevõtlus (sh <i>humaniora</i>) (LINK)	31.12.2016	2018 III periood (TÜ) 2017 III periood (EMTA, EKA) 2018 I periood (TLÜ) 2018/2019 (TTÜ, täpsustamisel)	1.09.2018
	spetsiaal-moodul		Maaettevõtlus (LINK , LINK)	31.12.2016	2017 IV periood (EMÜ, osaliselt Luua Metsanduskool)	1.09.2018

¹¹ s.o spetsialiseerumismoodul

Tabel 5 jätkub

	spetsial-moodul		Teaduse kommertsialiseerimine (LINK)	31.12.2017	2018 I periood (TÜ, TTÜ)	1.09.2018
	spetsial-moodul		<i>Cross-border entrepreneurship</i> (LINK)	31.12.2017	2017 IV periood (TTÜ, EEK)	1.09.2018
	spetsial-moodul		Ettevõtte kasvu- ja rahvusvahelistumise moodul (LINK)	31.12.2017	2017 IV periood (TTÜ, EEK)	1.09.2018
	spetsial-moodul		Metsandus (LINK)	31.12.2017	2018 II periood (EMÜ, osaliselt Luua Metsanduskool)	1.09.2018
	moodul	tasemeõppes osalevad tulevased ja töötavad pedagoogid	Õpetajahariduse moodul (LINK , LINK , LINK , LINK)	31.03.2017	2018 IV periood (TÜ)	1.09.2019

Allikas: autori koostatud

2.3. Tegevussuund 2: täienduskoolitused

2017. aasta IV perioodil hinnati tegevussuunas 2 järgmisi indikaatoreid:

- Tegevussuuna väljundindikaator:
 - 7.2: Ettevõtlusõppe täienduskoolitusel osalenud õpet läbiviivate spetsialistide osalemiskorrad;
- Tegevussuuna alamindikaatorid:
 - 7.2 a: Ettevõtlusõppe täienduskoolitusel osalenud õpet läbiviivate spetsialistide osalemiskorrad;
- Täiendavad indikaatorid:
 - Täienduskoolitusel osalenute tasakaalustatus sugude, vanusegruppide ja regioonide (maakondade) kaupa.

Indikaatorite täitmine 31.12.2017 seisuga on koos sihttasemetega välja toodud tabelis 6. Samuti kogutakse pidevalt täienduskoolitustel osalenute vahetut tagasisidet ning kaks korda aastas uuritakse vastavate ankeetküsitlustega koolituste pikemaajalist mõju.

Tabel 6. Tegevussuuna 2 indikaatorid 2017. a 31. detsembri seisuga

Tegevussuund 2: täienduskoolitused		Algtase (31.12. 2016)	1.01.17– 31.03.17	1.04.17– 31.05.17	1.06.17– 30.09.17	1.10.17– 31.12.17	2017 KOKKU	Siht- tasemed 2017 2018	
7.2	Ettevõtlusõppe täienduskoolitusel osalenud õpet läbiviivate spetsialistide osalemiskorrad	642* (597)	81*	243**	85	406	815	450	650
7.2 a	Ettevõtlusõppe täienduskoolitusel osalenud õpet läbiviivate spetsialistide osalemiskorrad	642* (597)	81*	243**	85	406	815	450	

* – korrigeeritud II ja IV perioodil, 2016. a arvestati indikaatoris vaid lõpetanute arvu (sulgudes);

** – korrigeeritud III perioodil

Allikas: autori koostatud

2017. aastal korraldas ettevõtlusõppe programmi täienduskoolitusi seitse kõrgkooli: Tartu Ülikool, Tallinna Tehnikaülikool, Tallinna Ülikool, Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor, Estonian Business School, Eesti Maaülikool ja Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, lisaks SA Innove. Kokku viidi läbi 47 täienduskoolitust. 2017. aasta koolitused koos osalenute ja lõpetanute arvuga on toodud tabelis 7.

2017. aasta III ja IV perioodil (alates 1.06.2017) osaleti täienduskoolitustel 491 korda, neist 350 olid õppeasutuste spetsialistide ja 141 muude asutuste spetsialistide osaluskorrad. Kokku osales koolitustel 369 eri isikut, neist 68 inimest (18%) osales rohkem kui ühel täienduskoolitusel. Osalenutest 251 olid õppeasutuste spetsialistid ja 118 muude asutuste spetsialistid.

Täienduskoolitustel osalemiste kordi oli 2017. aastal kokku 815. Neist 593 olid õppeasutuste spetsialistide (õppejõud, õpetajad jt) osaluskorrad ja 221 muude asutuste (nt ettevõtted, avalik sektor jm) spetsialistide osaluskorrad. 131 inimest (24%) osales rohkem kui ühel ettevõtlusõppe programmi täienduskoolitusel, sellest tulenevalt osales koolitustel 552 erinevat inimest, kellest 371 olid õppeasutuste spetsialistid ning 184 muude asutuste spetsialistid (üks ei olnud asutust märkinud ning 4 inimest oli märkinud, et töötavad nii õppeasutuses kui ka muus asutuses). Alates 2016. aastast kuni 2017. aasta lõpuni on

2017. aasta seire koondaruanne

ettevõtlusõppe programmi koolitustel osaletud 1457 korda, sh on osalenud spetsialiste 127 üldhariduskoolist, 27 kutseõppeasutusest ja 18 kõrgkoolist (vt tabel 8) ning 229 muust asutusest (vt lisa 6).

Tabel 7. 2017. aasta täienduskoolitused

Jrk	Täienduskoolituse nimetus	Korraldaja	Osalenute arv (lõpetanute arv)
Veebruar			
1	Ettevõtlusõppe koolitajate koolitus	TÜ	20
Märts			
1	Intellektuaalne omand ettevõtlusõppes	TTÜ	22
2	Rollimängul põhinev ettevõtlusmäng (Ettevõtlusküla)	TÜ	25
3	Ettevõtlusõppe baasmoodulite rakendamine 4. ja 5. taseme kutseõppe õppekavades	TLÜ	14
Aprill			
1	Ettevõtlusest lihtsalt ja praktiliselt	EEK Mainor	(ei toimunud)
2	Mentorluse meistriklass – koolitus ettevõtjatele	EBS	17
3	Ettevõtlusõppe baasmoodulite rakendamine 4. ja 5. taseme kutseõppe õppekavades	TLÜ	19
4	Sotsiaalne ettevõtlus	TÜ	16
5	Projektipõhise meetodi rakendamine (ettevõtluspraktikate juhendamine)	EEK Mainor	13
Mai			
1	Uute tehnoloogiate kasutamine ettevõtlusõppes	TTÜ	24 (23)
2	Ettevõtlikkuspädevus õppeprotsesside kirjeldustes I	TÜ	20 (17)
3	Ettevõtlusest lihtsalt ja praktiliselt	EEK Mainor	10
4	Meeskonnatöö kavandamine ja rakendamine ettevõtlusõppes ja ettevõtluses	EMÜ	15
5	Ettevõtlusest lihtsalt ja praktiliselt	EEK Mainor	6
6	Uute tehnoloogiate kasutamine ettevõtlusõppes	TLÜ	15 (13)
7	Ettevõtlusõppe baasmoodulite rakendamine 4. ja 5. taseme kutseõppe õppekavades (Tartus)	TLÜ	16
8	Ettevõtlusõppe baasmoodulite rakendamine 4. ja 5. taseme kutseõppe õppekavades (Tallinnas)	TLÜ	11
9	Tehnoloogiaettevõtluse mooduli rakendamine	TTÜ	22
10	Tehas seminariruumis	EEK Mainor	13
11	Ettevõtluspraktikate juhendamine	EEK Mainor	16
12	Praktiline protsesside optimeerimise koolitus "Tehas seminariruumis"	SA Innove	10
Juuni			
1	Ettevõtlusõppe baasmoodulite rakendamine 4. ja 5. taseme kutseõppe õppekavades (Tallinnas)	TLÜ	15
2	Õppijate meeskondi toetavate juhendajate koolitus – kuidas tulemuslikult suunata ja motiveerida?	EBS	14 (13)
August			
1	Õppijate meeskondi toetavate juhendajate koolitus – kuidas tulemuslikult suunata ja motiveerida?	EBS	10 (8)
September			
1	Ettevõtlikkuse toetamine ettevõtluse baasmooduli rakendamisel	TTÜ	19 (18)
2	Ettevõtlusõppe baasmooduli rakendamine neljanda taseme kutseõppes õpilasfirma programmi kaudu	SA Innove	27
Oktoober			
1	Loovustehnikad ettevõtlusõppes	TÜ	15
2	Mentorluse meistriklass ärimentoritele	EBS	14
3	Ettevõtlilik mõtlemine muusikahariduses, kuidas ja milleks?	EMTA	15
4	Ettevõtte ja ettevõtlus	SA Innove	11

Tabel 7 jätkub

November			
1	Õpilase ettevõtlikkus- ja ettevõtluspädevuse kujundamine üldhariduskooli majandus- ja ettevõtlusõppes	TLÜ	13
2	Sotsiaalne ettevõtlus	TLÜ	8
3	Teenusettevõtlus ja teenuste disain	TLÜ	22 (17)
4	Ettevõtluspädevuse, sh ettevõtlikkuse lõimimine õppeprotsessi	TÜ	18
5	Info visualiseerimine ja infograafika loomine	TÜ	14
6	Sotsiaalne ettevõtlus	TÜ	11 (10)
7	Mentori valikud ettevõtlusõppes: mentorlusmudelid	TTÜ	22
8	Ettevõtluse ja rahatarkuse õpetamine tegevusõppe kaudu	SA Innove	44
9	Ettevõtlik kool	SA Innove	40
10	Ettevõtlikkuse ja ettevõtluse õpetamise meetodid	SA Innove	28
11	Turg ja turundus	SA Innove	13
Detsember			
1	Teenusettevõtlus ja teenuste disain	TLÜ	27 (26)
2	Parimad praktikad innovatsiooniks ja muutuste toetamiseks	TÜ	30
3	Ettevõtluse juhtimine	SA Innove	16
4	Finantsid	SA Innove	18
5	Ettevõtlusõppe metoodika integreerimine õppekavadesse	EEK Mainor	11
6	Naised ettevõtluses	EEK Mainor	16
KOKKU:			815 (798)

Allikas: autori koostatud

Tabel 8. Täienduskoolitustel osalemine 2016–2017

	2016		2017		2018
	Sihttase	Tegelik	Sihttase	Tegelik	Sihttase
Kaasatud õppeasutusi		73		147**	180
Koolitustel osalejaid	480	641	450	815	650
sh TÜs*		186		169	
sh TTÜs*		122		109	
sh TLÜs*		93		160	
sh EBSis*		114		55	
sh EEK Mainoris*		86		85	
sh EMÜs*		13		15	
sh EKAs*		28		–	
sh EMTAs*		–		15	
sh SA Innoves*		–		207	

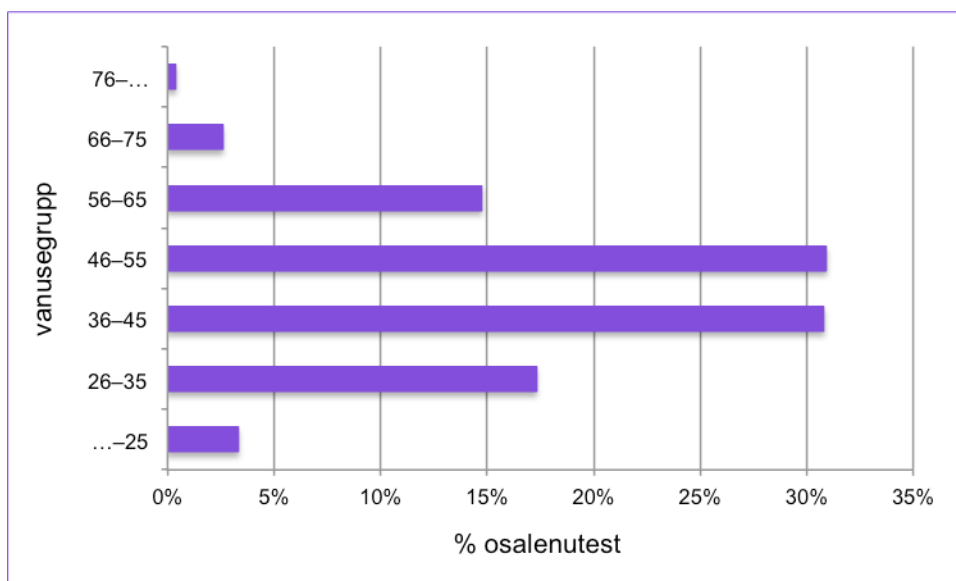
* täienduskoolituse korraldaja

** 1.01–31.12.2017; alates 2016. aastast osalenud spetsialiste kokku 172 õppeasutusest

Allikas: autori koostatud

Ootuspäraselt osales ka 2017. aastal täienduskoolitustel tunduvalt enam naisi kui mehi (82% vs 18%). Võrreldes 2016. aastaga on täienduskoolitustel osalenud mõnevõrra vanemad inimesed: kui varem kuulus kolmandik osalenutest vanusegruppi 36–45 ja üle veerandi vanusegruppi 46–55, siis 2017. aastal on vanusegruppi 36–45 osakaal jäänud ligikaudu samaks, kuid vanusegruppi 46–55 kuuluvate inimeste osakaal on tõusnud 31 protsendini. Samuti nagu 2016. aastal oli ligikaudu 80 protsenti täienduskoolitustel osalenutest vanuses 26 kuni 55 aastat (vt joonis 2).

Joonis 2. Ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu täienduskoolitustel osalenute vanuseline jaotus (perioodil 1.01–31.12.2017)

Allikas: autori koostatud

Ootuspäraselt oli enamik (51%) täienduskoolitustel osalenutest märkinud oma elukohaks Harjumaa (vt tabel 9). Kõik teised Eesti maakonnad olid esindatud tunduvalt väiksema osalenute arvuga. Seejuures peab siiski meeles pidama Eesti üldist rahvastiku jaotust. Võib välja tuua, et Harju-, Tartu-, Järva- ja Jõgevamaa olid regionaalset jaotust arvestades täienduskoolitustel ülesindatud, Hiiumaa esindatud vastavalt rahvastiku jaotusele ja Pärnu-, Viljandi-, Lääne-Viru-, Põlva-, Lääne-, Rapla-, Võru-, Saare-, Valga- ja Ida-Virumaa alaesindatud. Maakondadevahelised proportsioonid ei ole võrreldes 2016. aastaga oluliselt muutunud. Kõige suurem alaesindatus oli Ida-Virumaal, kus elab 11 protsenti Eesti rahvastikust, kuid ettevõtlusõppe programmi täienduskoolitustel oli osalisi Ida-Virumaalt vaid 6 protsenti, mida on siiski 5 protsenti enam kui 2016. aastal. Suurim ülesindatus oli Harjumaal, kus elab 44% Eesti rahvastikust, kuid täienduskoolitustel oli osalisi 51 protsenti.

Tabel 9. Ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu täienduskoolitustel osalenute regionaalne jaotus (perioodil 1.01–31.12.2017)

Maakond	Osalenuid	% osalenutest	Rahvaarv	% rahvaarvust	Esindatus
Harju	414	51%	576 265	44%	üle
Tartu	138	17%	145 003	11%	üle
Jõgeva	29	4%	31 298	2%	üle
Pärnu	40	5%	82 997	6%	ala
Ida-Viru	48	6%	146 506	11%	ala
Viljandi	27	3%	47 853	4%	ala
Lääne-Viru	21	3%	59 467	5%	ala
Järva	23	3%	30 709	2%	üle
Valga	9	1%	30 524	2%	ala
Põlva	14	2%	28 218	2%	ala
Lääne	11	1%	24 580	2%	ala
Hiiu	5	1%	9 348	1%	vastavuses
Rapla	8	1%	34 148	3%	ala
Võru	7	1%	33 973	3%	ala
Saare	17	2%	33 481	3%	ala

Allikas: autori koostatud

Iga koolituse lõpus täidavad koolitatavad koolituse tagasiside küsitlust, kus lisaks üldisele tagasisidele on fookuses järgmised küsimused: „Kas leidsite enda jaoks koolituselt uusi teadmisi, mõtteid või ideid?” ja „Kui jah, siis kas hakkate neid teadmisi, mõtteid või ideid tulevikus rakendama?”. Täienduskoolituste järeluuringu toimub iga semestri lõpus, st kaks korda aastas: järeluuringu tarbeks küsitletakse koolitatuid mitte vahetult pärast koolituse toimumist, vaid 6–9 kuud pärast täienduskoolitusel osalemist. Järeluuringu eesmärk on välja selgitada, millisel määral on koolitusel omandatud teadmised/pädevused/oskused kasutusele võetud, st milline oli täienduskoolituse tegelik mõju.

Vahetu tagasiside ankeet näitas, et läbiviidud täienduskoolitustega jäädi valdavalt rahule. Osalejate ootused koolitustele olid väga mitmekesised, enim mainiti uute õppemeetodite, õppetöös kasutatavate tööriistade ja -tehnikate omandamist, üldiselt uute teadmiste saamist, uusi teadmisi ettevõtlusõppe läbiviimise/rakendamise kohta, uusi mõtteid ja ideid, praktilisi ja elulisi näiteid, praktilisi juhtnööre ja näpunäiteid ning spetsiifilistest teemadest mentorlust, teenusdisaini ja sotsiaalset ettevõtlust. Kokku Enamik vastajaid (97%) jäi koolitusega üldjoontes või täielikult rahule, vaid 3 protsenti vastanutest ei jäänud koolitusega rahule. Kõige enam hinnati koolitustes kasutatud praktilisi ülesandeid (30% vastanutest), elulisi näiteid (22%), ladusaid esitlusi ja uusi teadmisi (19%), pädevaid lektoreid (14%) ja toimunud rühmatöid (10%). Kokku toodi välja üle 15 erineva märksõna, millest enamik väljendas eri viisidel seisukohta, et koolitus kandis endas praktilist väärtust.

Tagasiside ankeedis uuriti ka selle kohta, mida võiks koolitusel edaspidi teisiti teha. Välja toodi üle 40 erineva märksõna, alates sisulistest küsimustest, nagu koolituse ülesehitus, tempo ja materjalide kättetoimetamine kuni toitlustamise ja ruumi temperatuurini. Enim sooviti, et koolitusel oleks võinud tuua rohkem praktilisi näiteid. Kõik koolituse aspektid, mida osalejatel hinnata paluti (lektori(te) valik, õppematerjalid, ruum ja tehnika, ajakava, ülesehitus, praktilisus), said viiepallisüsteemis kõrgema keskmise hinde kui 4,35 ja mediaanhinde 5, seega võib järeldada, et koolitused olid üldjoontes väga hästi õnnestunud. 96 protsenti vastanutest sai täienduskoolituselt uusi teadmisi, mida 94 protsenti kavatseb oma töös rakendada asuda. 53 protsenti vastanutest sai koolituselt uusi tööalaseid kontakte. Täienduskoolituste tagasisidega on detailsemalt võimalik tutvuda vastavas raportis.

Täienduskoolituste järeluuringu uuris koolituse pikemaajalist mõju: mis on saanud koolitusel loodud uutest kontaktidest ja omandatud teadmistest. Selgus, et 6–9 kuud pärast koolituse toimumist polnud üle poole vastanutest (55%) jõudnud veel ettevõtlusõppe programmi täienduskoolitusel saadud kontaktidega koostööd alustada, põhjustena toodi valdavalt välja senine koostöövajaduse või -võimaluse puudumine ning liialt spetsiifiline töövaldkond. Ligikaudu kolmandik oli mitmesugust koostööd juba alustanud. Ülejäänud (16%) ei saanud täienduskoolituselt enda jaoks uusi kontakte. Kõige tihedamini kasutati koolituselt saadud teadmisi õppetöös (uued õpetamismeetodid ja -lähened, õppematerjalide koostamine, juhendamine, meeskonnatöö korraldamine, praktilised näited jmt), pea poole vähem arendustöös (nt mitmesugused projektid, huviringi või õppeaine arendus, ainekavade koostamine jmt), tunduvalt vähem aga teadustöös.

Täienduskoolituste käigus on selgunud, et ettevõtlusõpetajate erialased teadmised ei vasta alati vajalikule tasemele. On ilmnenud vajadus õpetajate ettevõtlusõppe baaskoolituse järele, millega alustati 2017. aasta lõpus ja on plaanis jätkata 2018. aastal.

Tegevussuunas 2 tehakse tihedat koostööd tegevussuundadega 1 (metoodika, moodulid ja õppevara), 3 (praktiline ettevõtlusõppe) ja 6 (teavitamine ja tunnustamine). Jätkuvad täienduskoolitused õpet läbiviivatele spetsialistidele ning tugisikutele tegevussuuna 1 raames välja töötatud ettevõtlusõppe moodulite rakendamiseks õppeasutustes. Koostöös tegevussuunaga 3 viiakse läbi täienduskoolitusi majandusõpetajatele ettevõtluspädevuse loomimiseks õppeprotsessi. Koos tegevussuunaga 6 tehakse turunduse ja teavituse alast koostööd, et täienduskoolituste teave jõuaks õigeaegselt oluliste sihtgruppideni.

Jätkuvalt on täienduskoolituste korraldamisel ja läbiviimisel väljakutseks koolituste sihtrühma, st õpetajate/õppejõudude hõivatus: pakutavate koolituste valik on lai ning asenduste korraldamine koolitustel käimiseks on keeruline. Praktika näitab, et piirkonnas toimuvate täienduskoolituste puhul on koolituse täituvusega vähem probleeme kui nende koolituste puhul, mis toimuvad õpetajate/õppejõudude elu- ja töökohast kaugemal. Et jõuda täienduskoolitustega ja väljatöötatud ettevõtlusõppe moodulitega võimalikult paljude õppeasutusteni, on oluline liikuda koolitustega regioonidesse. Samas peab jälgima, et koolituse toimumise kohas oleks kas sihtrühm piisavalt esindatud ja/või head võimalused ümberkaudsetest piirkondadest ühistranspordiga kohaletulemiseks.

Tegevussuunas 2 on jätkuvalt väljakutseks ka koolituste täituvus. Õppetööd läbiviivatel spetsialistidel on keeruline leida vabu päevi ja korraldada asendusi, et osaleda täienduskoolitusel väljaspool oma piirkonda. On küllaltki tavapärane, et koolitusele küll registreerutakse, aga eri põhjustel kohale ei tulla, seejuures koolituse korraldajaid sellest ette ei teavitata.

2018. aasta kevadsemestril on plaanis läbi viia 20–25 täienduskoolitust, koolitusi korraldavad Eesti Maaülikool, sihtasutus Innove, Tartu Ülikool, Tallinna Ülikool, Tallinna Tehnikaülikool, Estonian Business School ja Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor. Rõhuasetus on pädevusi arendavatel koolitustel, sihtrühmadest on varasemast enam fookuses koolijuhid, samuti jätkuvad moodulite rakendamist toetavad täienduskoolitused ning sihtasutus Innove jätkab baasoskusi arendavate koolituste korraldamist. Jaanuaris on plaanis Tallinnas ja Tartus läbi viia kaks seminari väliskoolitajatega, kes on olnud aktiivselt tegevad Ühendkuningriigi ettevõtlusõppe arendamisel, rakendamisel ja juurutamisel.

2.4. Tegevussuund 3: praktiline ettevõtlusõpe

2017. aasta IV perioodil hinnati tegevussuunas 3 järgmisi indikaatoreid:

- Tegevussuuna väljundindikaator:
 - 7.3: Koolide arv, kes osalevad nii haridusprogrammis „Ettevõtlik kool” kui ka õpilasfirmade programmides ja viivad läbi ettevõtlusõpet;
- Tegevussuuna alamindikaatorid:
 - 7.3 a: Koolide arv, kes osalevad nii haridusprogrammis „Ettevõtlik kool” kui ka õpilasfirmade programmides ja viivad läbi ettevõtlusõpet;
 - 7.3 b: Haridusprogrammi „Ettevõtlik kool” süsteemselt rakendavate ja standardiseerimisprotsessis osalevate koolide arv;
 - 7.3 c: Õpilasfirma programmis ja teistes ettevõtlusõppe programmides osalevate uute haridusasutuste arv;
- Täiendavad indikaatorid:
 - Junior Achievementi programmide täienduskoolitustel osalemiste arv;
 - Ida-Viru Ettevõtluskeskuse „Ettevõtlik kool” programmi täienduskoolitustel osalemiste arv;
 - „Ettevõtliku kooli” programmis osalenud koolide arvu muutus aastate kaupa;
 - JA programmides osalenud koolide arvu muutus aastate kaupa.

Indikaatorite täitmine 31.12.2017 seisuga on koos sihttasemetega välja toodud tabelis 10. Poolaasta aruandes kajastatakse täiendava indikaatorina Eestis registreeritud õpilasfirmade arvu õppeaasta lõpu seisuga.

Tabel 10. Tegevussuuna 3 indikaatorid 2017. a 31. detsembri seisuga

Tegevussuund 3: praktiline ettevõtlusõpe		Algtase (31.12.16)	1.01.17– 31.03.17	1.04.17– 31.05.17	1.06.17– 30.09.17	1.10.17– 31.12.17	2017 KOKKU	Siht- tasemed	
								2017	2018
7.3	Koolide arv, kes osalevad nii haridusprogrammis „Ettevõtlik kool” kui ka õpilasfirmade programmides ja viivad läbi ettevõtlusõpet	11	3	2	16*	4	25	20	50
7.3 a	Õpilasfirmade programmides ja viivad läbi ettevõtlusõpet	11	3	2	16	4	25	20	
7.3 b	Haridusprogrammi „Ettevõtlik kool” süsteemselt rakendavate ja standardiseerimisprotsessis osalevate koolide arv	37	19	2	7	8	36	37	
7.3 c	Õpilasfirma programmis ja teistes ettevõtlusõppe programmides osalevate uute haridusasutuste arv	91	4	8	65*	7	84	20	

* – korrigeeritud IV perioodil

Allikas: autori koostatud

2017. aasta IV perioodil lisandus Ida-Viru Ettevõtluskeskuse (IVEK) haridusprogrammi „**Ettevõtlik kool**” võrgustikku 8 uut üldhariduskooli, Junior Achievementi (JA) **õpilasfirma jt ettevõtlusõpet pakkuvatesse programmidesse** lisandus 7 uut üldhariduskooli. JA programmide puhul tuleb silmas pidada, et mitmed sellel perioodil mõne programmiga liitunud õppeasutused olid juba varem liitunud mõne teise JA programmiga (nt varem õpilasfirma programmiga liitunud õppeasutus liitus sellel perioodil minifirma programmiga), seega ei arvestatud neid indikaatorisse mitmekordselt, mis muudab indikaatori väärtuse väiksemaks. Õppeasutusi, mis on liitunud nii „Ettevõtliku kooli” kui ka JA programmi(de)ga, lisandus 2017. aastal IV perioodil neli, seega 2017. aasta jooksul lisandus selliseid õppeasutusi 25. 2017. aasta jooksul liitus IVEKi haridusprogrammiga „Ettevõtlik kool” 36 uut üldhariduskooli (aastal 2016: 37) ja JA ettevõtluse programmidesse 73 uut üldhariduskooli ja 11 uut kutseõppeasutust (aastal 2016: 88 ja 3).

JA koolitustel osaleti 2017. aastal 410 korda (258% 2016. a tasemest) ja IVEKi koolitustel 1903 korda (74% 2016. a tasemest). IVEKi koolitustel osalemise arvu vähenemise põhjuseks on asjaolu, et kuigi liitunud koolide arv oli praktiliselt võrdne 2016. aastaga, siis uued liitunud üldhariduskoolid olid suuruselt väiksemad, seega oli koolitatud isikute arv 2017. aastal samuti väiksem. IVEKi stardikoolitustesse on uuendusena lisatud n-ö koolide tulevikuvaate plokk: iga koolituse läbinud õppeasutus seab endale tuleviku eesmärgid ning saab lisamaterjalid, et oma tulevase tegevusi paremini lahti mõtestada. JA koolitustel osalemiste arv on otseses seoses õpilasfirmade arvu kasvuga: mida rohkem tekib uusi õpilasfirmasid, seda enam kasvab vajadus õpilasfirmade juhendajate järele, kes peavad olema läbinud vastava koolituse. Kuna JA ja IVEK viivad koolitusi läbi õppeasutuses kohapeal, on programmidesse haaratud ka väiksemate linnade ja valdade õppeasutused.

JA **õpilasfirma programm** on ettevõtlusõppe programmi kaasabil muutunud üha populaarsemaks. 31.12.2017 ehk 2017/2018. õppeaasta poolaasta seisuga on Eestis registreeritud 321 õpilasfirmat (2016/17. õ-a: 326, 2015/16. õ-a: 298, 2014/15. õ-a: 230), seega on tõenäoline, et käesoleva õppeaasta lõpuks on registreeritud taaskord rekordarv õpilasfirmasid. Sellele on omalt poolt kaasa aidanud programmi toel välja arendatud elektrooniline õpilasfirmade registreerimise platvorm. JA eesmärk on jätkuvalt suurendada nende koolide arvu, kus tegutseb JA programmi koolituse läbinud õpetaja ning on tekkinud ka õpilas- või minifirma. See tähendab, et nende koolide osakaal, kus tegutseb JA koolituse läbinud õpetaja, aga ei ole tekkinud õpilas- või minifirmat, peaks olema võimalikult väike. Selleks tuleb pakkuda koolituse läbinud õpetajatele professionaalset tuge ja nõustamist programmiga alustamiseks, hoida õpetajatega kontakti ja neid innustada. Samuti soovib JA muuta koolitusi sel viisil, et esmast ettevõtlusõppe koolitust saaks kogu koolimeeskond, mitte ainult majandusõpetajad, et võimaldada ettevõtlusega seotud programmidega tegelemist ka teiste õppeainete innukatele õpetajatele.

Ida-Viru Ettevõtluskeskus lõpetas 2017. aastal **üld- ja kutsehariduskoolide standardi** väljatöötamise, millega alustati tööd 2016. aastal. Tegevused teostati koostöös Tallinna Tehnikaülikooliga, et arendada kutsehariduse standardit kooskõlas tegevussuunas 1 väljaarendatava ettevõtluspädevuse mudeliga. On alustatud väljatöötatud standardi piloteerimist õppeasutustes. IVEKi eesmärk on 2018. aastal levida haridusprogrammiga „Ettevõtlik kool” kutseõppeasutustesse.

Tegevussuund 3 teeb **koostööd** ja on tugevalt seotud tegevussuunaga 1. Tegevussuunas 1 arendatavad ettevõtlusõppe moodulid aitavad JA programmidel koolides paremini käivituda. See kehtib eriti kutseõppeasutustes, kuna kutsehariduse baasmooduli teemad on tugevalt seotud JA õpilasfirma programmi teemadega. Ettevõtlusõppe baasmoodul annab õppurile alustadmised ja pädevused ning õpilasfirma programm on praktiline aktiivõppe meetod teadmiste rakendamiseks ja pädevuste kinnistumiseks: baasmoodul ja õpilasfirma programm täiendavad teineteist. Kutsekoolide huvi õpilasfirma programmi vastu on tõusnud, kuna nüüdsest on võimalik programmi seostada ettevõtlusõppe mooduli kaudu otseselt õppekavaga, mitte läbi viia üksnes huvitegevusena. Ka üldhariduses on tegevussuund 1 ja 3 omavahel tugevalt seotud, seda eriti „Ettevõtliku kooli” programmi kaudu: ettevõtlikkuse

lõimimine üldhariduse õppeainete õppeprotsessi kirjeldustesse tugevdab „Ettevõtliku kooli” haridusprogrammi sidusust koolidega: õppeprotsessides on kirjeldatud konkreetset võimalust ettevõtlikkuse arendamiseks õppeainetes. See tekitab koolide jaoks tugevama ühendusliini „Ettevõtliku kooli” programmiga. Kui varem oli IVEKi ja JA programmidega liitunud suhteliselt vähe kutseõppeasutusi, siis alates 2017. aasta III perioodist on tegevussuuna 3 tegevustesse kaasatud tegevussuunas 1 välja töötatud mooduleid piloteerivad kutseõppeasutused. See aitab kaasa IVEKi ja JA programmide levikule kutseõppeasutustes.

2017. aasta IV perioodil toimus tegevussuuna 3 raames rahvusvaheliste koolitajatega ettevõtluse erinevate teemade õpetamise koolitus Innove ja Junior Achievementi eestvedamisel, IVEKi eestvedamisel toimus kaks seminari rahvusvahelise koolitajaga, seejuures üks seminaridest oli ühendatud kutseõppe karjääri- ja ettevõtlusõpetajate võrgustiku kohtumisega. 2018. aastal toimuvad taaskord ettevõtlus- ja majandusõpetajate talve- ja suvekool. Jätkatakse kutsekoolide ettevõtlusõpetajate võrgustiku kohtumisi (SA Innove, JA ja IVEKi koostöös). 13. veebruaril toimub maakondlike arenduskeskuste koordinaatoritele infopäev Viljandis, kus lisaks sihtasutusele Innove, JA-le ja IVEK-ile osaleb ka eelinkubatsiooni programmi STARTER esindaja. Plaanis on tugevdada koostööd tegevussuundadega 1 ja 4 ja samuti tegevussuunasiseselt. Erilise tähelepanu all on 2018. aastal kutseharidusse laienemine.

IVEKi jaoks on 2018. aastal **oluline väljakutse** küsimus, kuidas motiveerida haridusprogrammiga liitunud koole läbima lisaks standardikoolitustele tasemekoolitusi, et jõuda programmi järgmistele tasemetele (baas-, kõrge- või kuldtase). Ei saa öelda, et hetkel huvi tasemekoolituste vastu puuduks, sest baastaseme saavutanud koolide arv 2017. aastal kolmekordistus, samuti lisandus üks õppeasutus kõrgetasemele. Samuti on väljakutse standardikoolitustega Läänemaa, Tartumaa ja Harjumaa koolideni jõudmine – hetkel on nendes piirkondades suurim programmiga mitte liitunud koolide osakaal. Plaanis on täiendada kohtumised maakondlike arenduskeskustega, et kaasata neid piirkondi varasemast enam oma programmi ja levida haridusprogrammiga „Ettevõtlik kool” üle Eesti.

JA väljakutsed puudutavad valdavalt kutseharidust. Õpilafirma programmiga saavad liituda õppurid vanuseni kuni 26 eluaastat, kuid see piirab oluliselt kutseõppurite osalemist õpilafirma programmis, kuna kutseõppesse sisenetakse tihti hilisemas eluetapis. JA poolt on loodud õpilafirma programmiga analoogne programm õpiettevõtte, mis on mõeldud täiskasvanutele. Praegu ei ole seda programmi praktikas palju kasutatud, kuna kutsekoolide huvi ettevõtlusõppe vastu oli pigem tagasihoidlik. Kuna nüüdsest on kutsekoolide huvi tõusnud, on kavas uut programmi kohandada ja uuendada, et asuda seda kutsekoolides rakendama.

Nii IVEKi kui ka JA programmide puhul on tähtis, et koolis oleks programmide läbiviimiseks lisaks kollektiivile ka juhtkonna, sh koolidirektori toetus. Õpetajal on võimalik programme praktikas rakendada, kui juhtkonnal on ettevõtluse õpetamise ja ettevõtlikkuse arendamise suhtes toetav hoiak. See on oluline väljakutse, millele tuleb leida lahendusi. Samuti on väljakutse aineõpetajate, st mitte ainult majandus- ja ettevõtlusõpetajate kaasamine õppurite ettevõtlikkuse arendamisse. Üldainete õpetajad saavad edukalt toetada õppurite ettevõtlikkust kõigi ainetundide kaudu. Selleks tuleb kaasata programmi aineõpetajaid, et nad õpiksid ettevõtluspädevuse alapädevusi oma ainetundidesse lõimima.

2.5. Tegevussuund 4: eelinkubatsioon

2017. aasta IV perioodil hinnati tegevussuunas 4 järgmisi indikaatoreid:

- Tegevussuuna väljundindikaator:
 - 7.4: Kutse- ja kõrgharidustasemel eelinkubatsiooni teenust kasutanud meeskondade arv (summaarselt);
- Tegevussuuna alamindikaatorid:
 - 7.4 a: Ühtse üle-eestilise eelinkubatsioonimudeli edasiarendamine, mentor- ja koostöövõrgustiku laiendamine
 - 7.4 b: Kutse- ja kõrgharidustasemel eelinkubatsiooni teenust kasutanud meeskondade arv;
- Täiendavad indikaatorid:
 - Eelinkubatsiooni põhiprogrammi lõpetanute arv õppeasutuste kaupa;
 - Eelinkubatsiooni edasijõudnute programmi lõpetanute arv õppeasutuste kaupa;
 - Eelinkubatsiooni programmide üritustel osalenute arv.

Indikaatorite täitmine 31.12.2017 seisuga on koos sihttasemetega välja toodud tabelis 11.

Nagu ka tegevussuunas 2 (täienduskoolitused) on eelinkubatsiooni (nii põhi- kui ka edasijõudnute programmi) tulemuslikkuse hindamiseks välja töötatud eelinkubatsiooni vahetu tagasiside ankeet, mida täidavad osalejad vastavalt eelistusele kas paberil või elektrooniliselt eelinkubatsiooni programmi lõpus. Iga semestri programmi lõpetanud tudengitiimide juhtidele saadetakse 6–9 kuu järel pärast programmi lõppu ankeetküsitlus, et välja selgitada programmis osalemise pikemaajaline mõju. Samuti on kasutusel lühiankeet, et uurida võimalikke programmist lahkumise/väljalangemise põhjuseid. Nende küsitluste tulemusi kajastatakse poolaasta- ja aastaaruandes.

Tabel 11. Tegevussuuna 4 indikaatorid 2017. a 31. detsembri seisuga

Tegevussuund 4: eelinkubatsioon		Algtase (31.12.16)	1.01.17– 31.03.17	1.04.17– 31.05.17	1.06.17– 30.09.17	1.10.17– 31.12.17	2017 KOKKU	Sihttasemed 2017	2018
7.4	Kutse- ja kõrgharidustasemel eelinkubatsiooni teenust kasutanud tiimide arv (summaarselt)	129	–	54	–	80	134	80	200
7.4 a	Ühtse üle-eestilise eelinkubatsioonimudeli edasiarendamine, mentor- ja koostöövõrgustiku laiendamine	–	–	0	–	1	1	1	
7.4 b	Kutse- ja kõrgharidustasemel eelinkubatsiooni teenust kasutanud tiimide arv	129	–	54	–	80	134	80	

Allikas: autori koostatud

Valminud on üle-eestilise eelinkubatsioonimudeli kirjeldus (raamdokument), mida 2018. aastal arendatakse edasi vastavalt rakendustulemustele ja tagasisidele.

Sügissemestri algul septembris käivitusid juhtkeskustes järgmised STARTERi programmid:

- Tartu Ülikool käivitas septembris STARTERi edasijõudnute programmi STARTERlab Advanced Tartus ning regionaalsed STARTERi põhiprogrammid Pärnus ja Virumaal (koostöös Tallinna Tehnikaülikooliga);
- Tallinna Ülikooli eestvedamisel käivitus STARTERcreative põhiprogramm Tallinnas koostöös järgmiste kõrgkoolidega: Eesti Kunstiakadeemia, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Eesti Business School ja Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor. Koostöös STARTERtech programmiga viidi läbi mitmeid ühisüritusi.
- Tallinna Tehnikaülikool käivitas STARTERtech põhiprogrammi Tallinnas, koostöös STARTERcreative programmiga viidi läbi mitmeid ühisüritusi. Koostöös Tartu Ülikooliga piloteeriti programmi STARTER@Virumaa.

Septembris viidi läbi inspiratsiooniüritused ja esimesed töötoad ning oktoobrist kuni detsembrini toimus STARTER programmi plaanipärane rakendamine kaheksa kõrgkooli koostöös.

Tartu Ülikooli eestvedamisel viidi ellu STARTERlab Advanced programm, kuhu sisenes 10 tiimi, kellest 9 tiimi lõpetasid programmi (Tartu Ülikoolist 8 ja Eesti Maaülikoolist 1 tiim). Enamik meeskondade liikmetest olid Tartu Ülikooli tudengid, lisaks osales õppureid järgmistest koolidest: Tartu Kutsehariduskeskus, Hugo Treffneri Gümnaasium, Eesti Maaülikool, Tartu Tervishoiukõrgkool jt. STARTERi edasijõudnute programm Tartus rakendus vastavalt planeeritule.

Lisaks rakendati Tartu Ülikooli eestvedamisel regionaalne programm Virumaal ja Pärnus. Regionaalprogramm STARTER@Virumaa programm käivitati koostöös Tallinna Tehnikaülikooliga. Nimetatud programmi raames juhtis alaprogrammi STARTER@Narva TÜ Narva Kolledž. Tallinna Tehnikaülikooli ja Tartu Ülikooli koostöös toimusid ühisüritustena programmi raames inspiratsioonipäev "100 ideed, mis muudavad maailma" ning lisaks ühisseminarid (mentorite tagasiside seminar ja esitlusoskuste treening). Alaprogrammi STARTER@Narva sisenes ja lõpetas 6 tiimi. Enamiks osalejaid olid TÜ Narva Kolledži tudengid, lisaks osales programmis õppureid Narva Kesklinna Gümnaasiumist ja Narva Täiskasvanute Koolist. Regionaalprogramm STARTER@Pärnu viidi ellu vastavalt tegevus- ja ajaplaanile. Programmi sisenes ja lõpetas 6 tiimi. Programmis osales õppureid TÜ Pärnu Kolledžist, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskoolist, Pärnumaa Kutsehariduskeskusest ning Pärnu Koidula Gümnaasiumist.

Tallinna Tehnikaülikool käivitas koostöös partneritega STARTERtech põhiprogrammi, kuhu sisenes 31 ja lõpetas 27 tiimi. Enamik meeskondade liikmetest on Tallinna Tehnikaülikoolist, kuid lisaks on tudengeid/õppureid järgmistest (kõrg)koolidest: Estonian Business School, Tallinna Lilleküla Gümnaasium jm. Programm STARTERtech programm rakendus Tallinnas vastavalt planeeritule.

Lisaks käivitati koostöös Tartu Ülikooliga regionaalne STARTERi programm Virumaal (STARTER@Virumaa). Nimetatud programmi raames juhtis alaprogrammi STARTER@Kohtla-Järve TTÜ Virumaa Kolledž. Tallinna Tehnikaülikooli ja Tartu Ülikooli koostöös toimusid mitmed ühisüritused (avaüritus, mentorite tagasiside seminar ja esitlusoskuste treening). Alaprogrammi STARTER@Kohtla-Järve programmi sisenes 10 ja lõpetas 9 tiimi. Programmis osales õppureid TTÜ Virumaa Kolledžist, Kohtla-Järve Ahtme Gümnaasiumist, Jõhvi Gümnaasiumist, Tallinna Ülikoolist ja Tartu Ülikoolist.

Tallinna Ülikool käivitas koostöös partneritega STARTERcreative põhiprogrammi, kuhu sisenes 29 ja lõpetas 23 tiimi eri kõrgkoolidest. Tegemist on kõrgkoolidevahelise võrgustiku koostöö eduka näitega, kuhu oli kaasatud seitsme kõrgkooli tudengeid. Kõige enam osales STARTERcreative programmis Estonian Business Schooli, Eesti Ettevõtluskõrgkooli Mainor ja Tallinna Ülikooli tudengeid, lisaks osales õppureid järgmistest (kõrg)koolidest: Eesti Kunstiakadeemia, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Tallinna Tehnikaülikool, Tartu Ülikool ja Tallinna Tööstushariduskeskus.

Lisaks viidi sissejuhatava tegevusena läbi inspiratsiooniüritus Haapsalus (2018. aasta kevadel on kavas piloteerida programmi STARTERcreative regionaalset programmi Läänemaal koostöös TLÜ Haapsalu Kolledži ja Haapsalu Kutsehariduskeskusega). STARTERcreative rakendus plaanipäraselt, kõrgkoolide koostöö toimus väga hästi.

Olulisimaks eduelamuseks oli sügissemestril STARTERtech ja STARTERcreative koostöös korraldatud Eesti suurim mentorsessioon „Startup Speed Dating Night“, kus osales üle 50 mentori. Nimetatud ürituselt käisid kogemust omandamas ka huvilised Lõuna-Koreast.

Aasta lõpetati **üle-eestilise „STARTER 2017“ finaälvõistlusega**, mis toimus 8. detsembril ärifestivali sTARTUp Day raames. Rahvusvahelise žürii ees esitlesid oma äriideid kuus parimat STARTER-programmi tiimi kogu Eestist. Parimaks STARTER-tiimiks 2017. aastal valiti STARTERlab programmi tiim Decomer Technology. Decomer Technology arendab bioproteiinipõhist soojas vees sulavat bioplastikut, mida on võimalik kasutada toiduainete pakendamiseks. Praegu kasutatakse pakendit mee pakendamiseks. Bioplastik sulab soojas teevees ning ei ole tervisele kahjulik. Üle-eestilise STARTER-programmi finaälvõistluse võitja sai pitšimisvõimaluse viie parima meeskonna hulgas sTARTUp Day pealaval peetud lõpuüritusele ning piletid ärifestivalile Arctic15.

Programmis STARTER osales sügissemestril kokku 292 õppurit kümnest kõrgkoolist, neljast kutsekoolist ning kaheksast gümnaasiumist. Programmi sisenes sügissemestril 92 meeskonda, programmi lõpetas vastavalt läbimiskriteeriumitele 80 meeskonda (87%). Kõrgkooliti oli sügissemestril lõpetanud tiimidest kõige rohkem tiime Tallinna Tehnikaülikoolist: 35 tiimi (44% lõpetanud meeskondadest), Tartu Ülikoolist: 20 tiimi (25%) ja Estonian Business Schoolist: üheksa tiimi (11%). Neile järgnesid Tallinna Ülikool seitsme, Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor viie, Eesti Kunstiakadeemia kahe ning Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ja Eesti Maaülikool ühe meeskonnaga. Koolidevahelisi meeskondi lõpetas sügissemestril 24, sh seitse haridustasemete vahelist meeskonda (vt tabel 12).

Tabel 12. Eelinkubatsiooni põhi- ja edasijõudnute programmis osalemise statistika 2017. aastal

	Sisenes (tiim)	Lõpetas (tiim)	Lõpetanud tiimide määr, %	sh koolidevahelised	sh haridustasemetevahelised	Programmis osalenuid
KEVAD 2017						
Põhiprogramm	43	34	79	18	11	127
Edasijõudnute programm	34	20	59	10	1	76
SÜGIS 2017						
Põhiprogramm	82	71	87	21	5	264
Edasijõudnute programm	10	9	90	3	2	28
2017 KOKKU	169	134	79	52	19	498

Allikas: autori koostatud

2017. aasta seire koondaruanne

2017. aasta väljundindikaatori sihttasemena oli planeeritud 80 tiimi, tegelikult läbis STARTER-programmi 134 tiimi (väljundindikaatori täitmine 160%), millest 52 olid koolidevahelised tiimid (eesmärk: 40), millest omakorda 19 tiimi olid haridustasemetevahelised. 2017. aastal lõpetas programmi STARTER kokku 498 õppurit 12 kõrgkoolist, 6 kutseõppeasutusest ja 10 üldhariduskoolist (vt tabel 13). 2017. aasta jooksul osaleti programmi STARTER üritustel 5928 korda.

Tabel 13. Eelinkubatsiooni põhi- ja edasijõudnute programmis 2017. aastal osalenud õppeasutuste kaupa

Jrk	Õppeasutuse nimi	Osalenute arv	
		2017 I & II p	2017 III & IV p
Üldhariduskoolid			
1	Elva Gümnaasium	1	
2	Hugo Treffneri Gümnaasium		6
3	Jõhvi Gümnaasium		5
4	Kohtla-Järve Ahtme Gümnaasium		12
5	Luunja Keskkool	4	
6	Narva Keslinna Gümnaasium		5
7	Narva Täiskasvanute Kool		1
8	Pärnu Koidula Gümnaasium	1	1
9	Tallinna Lilleküla Gümnaasium	6	4
10	Tartu Jaan Poska Gümnaasium	1	1
Kutseõppeasutused			
1	Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus	1	
2	Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool		4
3	Pärnumaa Kutsehariduskeskus		1
4	Tallinna Polütehnikum	1	
5	Tallinna Tööstushariduskeskus	1	1
6	Tartu Kutsehariduskeskus	9	4
Kõrgkoolid			
1	Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor	6	24
2	Eesti Infotehnoloogia Kolledž	1	
3	Eesti Kunstiakadeemia	20	5
4	Eesti Maaülikool		1
5	Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia	9	4
6	Estonian Business School	9	41
7	Euroakadeemia	1	
8	Tallinna Tehnikaülikool	43	96
9	Tallinna Tervishoiu Kõrgkool	1	1
10	Tartu Tervishoiu Kõrgkool		1
11	Tallinna Ülikool	29	17
12	Tartu Ülikool	44	46
Muud			
1	Isik väljaspool ülikooli	5	6
2	Ülikool väljaspool Eestit	10	5

Allikas: autori koostatud

Tegevussuunaüleselt võib kokkuvõttes välja tuua järgmised olulisemad **positiivsed aspektid**:

1. Kõrgkoolidevaheline koostöö toimib. Näiteks Tallinnas viidi STARTERtech ja STARTERcreative koostöös läbi mitmeid ühisüritusi (nt „Startup Speed Dating Night“ ja töötubasid), Virumaa regionaalprogrammis tehti STARTER@Narva ja STARTER@Kohtla-Järve koostöös avaüritus, pitsimise töötuba, mentorseminar.
2. Rakendused regionaalprogrammid Pärnus ja Virumaal.

3. 2017. aastal lõpetas programmi viis meeskonda rohkem kui 2016. aastal (134 meeskonda vs 129 meeskonda), lõpetajate määr on jätkuvalt kõrge: 79,29% .
4. Kõik juhtkeskustest juhivad programmid läbisid arenduslikud uuendused, näiteks rakendati efektiivsemaid formaate juhendamissessioonide läbiviimiseks, programmi suurema sidususe ja parema kaasamise eesmärgil ühendati teemasid või anti ühele koolitajale kaks seotud teemat (STARTERcreative), inspiratsiooniüritusel ideede korje valdkondlikelt ekspertidelt/lauajuhtidelt (STARTERtech), programmi sisenemiseks tehti konkurss (STARTERlab) jm.
5. Mentorite võrgustik on hästi toimiv ja soov panustada on suur. Mentorvõrgustikus on üle 50 mentori.
6. Programm STARTER on muutunud *start-up*-ettevõtluse ökosüsteemi loomulikuks osaks, toimib koostöö ökosüsteemi partneritega.
7. STARTER on sidustatud mitmesuguste koolipõhiste projektide ja ettevõtlusõppe ainetega ühisürituste, mentorvõrgustiku, täienduskoolitustunnistuse omandamise jm koostöö-formaatide kaudu.
8. Programmiga on liitunud uued kutsekoolid ja rakenduskõrgkoolid. 2017. aastal osales STARTER-programmis õppureid kuuest kutsekoolist ja neljast rakenduskõrgkoolist.

Osalejate tagasiside vastavalt sügissemestril läbiviidud tagasiside uuringule on osalejate poolt jätkuvalt väga positiivne. 2017. aastat võib pidada STARTERi rakendamisel ja arendamisel edukaks. **Eelinkubatsiooni tagasiside uuring** näitas, et sügissemestril on osalenute tagasiside olnud positiivne nii põhi- kui ka edasijõudnute programmi puhul. Peaaegu kõik osalenud (97%) soovitaks programmi oma sõbrale ja enamik (92%) arvas, et programm aitab nende äriideed hästi edasi arendada. Osalenud hindasid oma ettevõtlike hoiakute arengut programmi vältel ning valdav enamik leidis, et programm on muutnud neid ettevõtlikumaks. Vastanud hindasid programmist saadud teadmisi ettevõtlusega tegelemiseks vajalike teemavaldkondade (ideede genereerimine, ärimudeli loomine, meeskonnatöö, turundus/müük, toote/teenuse disain, finantsid ja esitlusoskused) kohta üpris kõrgelt (viie palli süsteemis keskmise hindega üle 3,70). Üle poole (59%) põhiprogrammis osalenutest kavatses oma äriideed edasi arendada ja pea pooled (42%) edasijõudnute programmis osalenud plaanivad registreerida ettevõtte ja alustada müügitegevust. Eraldi ankeediga uuriti nii põhi- kui ka edasijõudnute programmist väljalangemise põhjuseid. Sel semestril oli vastamise määr ankeedile madal; toodi välja, et põhiline takistus programmi lõpetamiseks oli ajapuudus.

Eelinkubatsiooni programmi järeluuritus osalesid 2017. aasta kevadsemestri tiimide juhid, uuring viidi läbi eraldi põhiprogrammi ja edasijõudnute programmi lõpetanud tiimijuhtide hulgas. Varasemaga võrreldes on tehtud edusamme: kui eelmistel kordadel on järeluuritust osa võtnud vaid ligi 10 protsenti lõpetanud tiimide juhtidest, siis sel korral õnnestuda saada tagasisidet üle 30 protsendilt, mis muudab valimi esinduslikuks ning võimaldab laiendada järeldusi üldkogumile. Selgus, et kolm neljandikku vastanutest on jätkanud STARTERis alustatud ja/või uute äriideede arendamisega. Neist veidi enam kui pooled on seejuures jätkanud koostööd oma programmi meeskonnaliikmetega. Üle 80 protsendi vastanutest on jätkanud suhtlemist oma tiimikaaslastega, kuid pea sama palju (70%–76%) on ka neid, kellel on suhtlus mentorite ja juhendaja(te)ga lõppenud. Ligi 65 protsenti vastanutest on saanud pärast programmi lõppu uusi ettevõtlusalaseid kogemusi. 40 protsenti on registreerinud oma ettevõtte ja pea sama paljud plaanivad seda teha lähitulevikus. Valdavalt tunnevad eelinkubatsiooni programmis STARTER osalenud end praegu ettevõtlikumana kui enne programmis osalemist ning enamik neist (70%) eelistaks karjäärivalikuna tegutsemist töötajatega ettevõtte juhina.

Väljakutsetena võib välja tuua viis olulisemat arenguvõimalust:

1. Kutseharidusõppurite väike osalusaktiivsus. Teavitustööst ja otsekontaktivõtust hoolimata on kutsekoolide osalus programmis STARTER pigem tagasihoidlik. Peamisteks takistusteks on ebasobiv aeg (päev või kellaaeg), asukoht kaugel (väljaspool Tallinna, Tartut, Pärnu või Narvat), õppekava lisaprogrammi staatus, mis ei ole ainepunktidega seotud, keeleprobleem (Tartu ja Tallinna programmid on inglise keeles), lisaks ka kutsekooli õppurite ja õpetajate suur koormatus põhiõppega, mis ei võimalda täiendavaid ülesandeid võtta.
2. Edasijõudnute programmi eesmärkide täitmine eeldab juba tegevusajalooga meeskondade sisenemist programmi, mida 2017. aasta STARTERtech ja STARTERlabi kogemuse põhjal on keeruline täita. Olulisima põhjusena võib siin välja tuua õppurite tagasihoidliku huvi oma ideed reaalselt turul piloteerida ja rakendada, kuna õppurite fookus on siiski õppimisel, mitte ettevõtlusel, samas ei ole STARTER ka formaalõppe osa.
3. Koostööd on võimalik senisest rohkem tõhustada nii juhendaja-tiim-mentor võrgustikus kui ka väliste partnerite kaasamisel, näiteks täiendavate koostööpartnerite ja sponsorite kaasamisel võistluste (rahaliste) auhindade väljapanemiseks. Viimasel on oluline roll programmi jätkusuutlikkuse seisukohalt pikemas perspektiivis.
4. Uute koostööformaaside rakendamine ja senisest veelgi tihedam sidustamine ettevõtlusõppega (näiteks TÜ Ideelabori poolt korraldatud inspiratsiooniüritus „Ideede Häkk“, mis oli ka tasemeõppe samasuguse sisuga kursuste avaüritus jm).
5. Programmi protsessi ning sisu jätkuv efektiivsemaks muutmine (sh senise rakenduskogemuse põhjal tegevuste nn *tore teha (nice to have)* ja *tuleb teha (must have)* eristamine) ja programmi vastav arendamine selle pikaajalisust silmas pidades.

2018. aasta tegevusplaanid on kinnitanud kõik partnerkoolid. Kevadsemestril viiakse läbi STARTERi edasijõudnute programm STARTERtech ja põhiprogrammid STARTERlab ja STARTERcreative. Regionaalprogrammina käivitub Tallinna Ülikooli eestvedamisel STARTER@Läänemaa. Sügissemestril on planeeritud taaskäivitada edasijõudnute programm STARTERlab, põhiprogrammid STARTERtech ja STARTERcreative ning regionaalprogrammid STARTER@Pärnu ja STARTER@Virumaa.

2018. aasta kevadel algab ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu jätkuperioodi 2019–2020 ettevalmistus. Tegevussuunaüleselt on STARTER-programmi arendamisel plaanis tegelda 2017. aastal määratletud uute väljakutsetega. Innustamiseks kutse- ja rakenduskõrgkoole aktiivsemalt osalema soovitakse kaasata Haridus- ja Teadusministeeriumi kutseharidusvaldkonna esindajad.

2.6. Tegevussuund 5: kompetentside arendamine ja uuringud

2017. aasta IV perioodil hinnati tegevussuunas 5 järgmisi indikaatoreid:

- Tegevussuuna väljundindikaator:
 - 7.5: Tegevusest toetust saanud uuringute ja analüüside põhjal avaldatud teadusartiklite arv;
- Tegevussuuna alamindikaatorid:
 - 7.5 a: Tegevusest toetust saanud uuringute ja analüüside põhjal avaldatud teadusartiklite arv;
 - 7.5 b: Toimunud õppereiside ja konverentside arv;
- Täiendavad indikaatorid:
 - Õppereisidel ja konverentsidel osalenute arv.

Indikaatorite täitmine 31.12.2017 seisuga on koos sihttasemetega välja toodud tabelis 14. Õppereisidel ja konverentsidel käinutelt kogutakse iga lähetuse järel välislähetuse aruandeid, samuti palutakse täita 6–9 kuud pärast õppereisil/konverentsil osalemist järeluuringu ankeet, selgitamaks välja, mis on saanud uutest kontaktidest ja koostöövõimalustest ja kuivõrd on alustatud omandatud uute teadmiste rakendamist. Antud ankeetküsitluste kokkuvõtteid on kajastatud käesolevas aastaaruandes.

Tabel 14. Tegevussuuna 5 indikaatorid 2017. a 31. detsembri seisuga

Tegevussuund 5: pädevuste arendamine ja uuringud		Algtase (31.12. 2016)	1.01.17– 31.03.17	1.04.17– 31.05.17	1.06.17– 30.09.17	1.10.17– 31.12.17	2017 KOKKU	Siht- tasemed	
								2017	2018
7.5	Tegevusest toetust saanud uuringute ja analüüside põhjal avaldatud teadusartiklite arv	1	0	0	1	2	3	2	7
7.5 a	Tegevusest toetust saanud uuringute ja analüüside põhjal avaldatud teadusartiklite arv	1	0	0	1	2	3	2	
7.5 b	Toimunud õppereiside ja konverentsidel osalemiste arv	10	1	4	2	2	9	8	

Allikas: autori koostatud

2017. aastal ilmus kokku kolm tegevusest toetust saanud **teadusartiklit**^{12,13,14}. Ettevalmistamisel on neli kuni viis teadusartiklit, mis kõigi eelduste kohaselt peaksid saama avaldatud 2018. aasta jooksul. Samuti on Eesti Maaülikoolis valmimas kaks ettevõtlusõppe programmiga seotud magistritööd. 2018. aasta novembris ilmub Eesti Haridusteaduste Ajakirja (EHA) ettevõtluse erinumber, kuhu esitati 2017. aasta II perioodil 12 resümeed.

¹² Lillväli, U., Täks, M. (2017) "Competence Models as a Tool for Conceptualizing the Systematic Process of Entrepreneurship Competence Development". Education Research International, 2017, lk 1–16.

¹³ Kallaste, M., Pöder, A., Raudsaar, M., Venesaar, U. (2017) "Entrepreneurial and innovative potential of higher education institutions – the example of Estonian Universities". Proceedings of ICERI2017 Conference 16th–18th November 2017, Seville, Spain, 8800–8808.

¹⁴ Pöder, A., Kallaste, M., Raudsaar, M., Venesaar, U. (2017) "Evaluation of entrepreneurial capacity of universities". The European Proceedings of Social & Behavioural Sciences (966–977). Future Academy.10.154505/epsbs.2017.10.92.

2017. aastal oli planeeritud läbi viia neli **õppereisi** ja osaleda kuni kuuel **konverentsil**, täites sellega aasta sihttaseme. III perioodil selgus, et eelinkubatsiooni ja tehnoloogiaettevõtluse spetsialiseerumismooduli töörühmade ühine õppereis lükkub sobiva aja puudumise tõttu võimalusel 2018. aastasse. Samuti jäi ära ühel konverentsil osalemine. Kokku osaleti IV perioodil ühel konverentsil ja ühel õppereisil (kokku 10 osalejat). Seega on 2017. aastal kokku korraldatud neli õppereisi ning osaletud viiel konverentsil, osales kokku 46 inimest (vt tabel 15). 2018. aastal on plaanis laiendada ja edasi arendada rahvusvahelist koostöövõrgustikku.

2017. aasta sügissemestri õppereiside ja konverentside **tagasiside** on olnud positiivne nagu ka eelmistel semestritel: kõik osalenud said enda jaoks uusi teadmisi, mida kavatsevad kindlasti oma töös kasutama hakata, enamik osalejaid (67%) sai kasulikke Eesti-siseseid ja ka välismaiseid kontakte tulevase koostöö tarbeks ning üle poolte (58%) tegid plaane edasise koostöö tarbeks. Välislähetus täitis kõigi osaliste jaoks eesmärgi täielikult või üldjoontes (vastavalt 92% ja 8%). 2017. aasta kevadsemestril õppereisidel käinute ja konverentsidel osalenute **järeluuringust** selgus, et 47 protsenti vastanutest olid 6–9 kuud pärast lähetust saanud kontaktidega koostööd alustanud, valdavalt arendus- ja õppetöö alal ning veidi vähem teadustöös. Näiteks on sõlmitud kokkuleppeid õppetöö läbiviimiseks, korraldatud välismaiste koolitajatega seminare Eesti õppetööd läbiviivatele spetsialistidele. Põhjustena, miks koostööd seni tehtud ei ole, mainiti kõige enam võimaluse ja konkreetse vajaduse puudumist. Kuigi koostööd saadud kontaktidega pole ligikaudu pooltel osalenutel veel tekkinud, on siiski kasutusele võetud saadud materjalid, tekkinud uued ideed ning (õppe)meetodid.

2017. aasta IV perioodil jätkus kahe longituuduuringu, enesehindamismudelite uuringu ja ettevõtlusõppe mõju hindamise uuringu läbiviimine. 2018. aastal algavad ettevalmistused enesehindamismudeli uuringuraporti kirjutamiseks, ettevõtlusõppe mõju hindamise uuringu analüüsid ja aruande kirjutamine on lõppfaasis, mõju uuringu tulemuste põhjal on ettevalmistamisel artikkel Eesti Haridusteaduste Ajakirja ning 2018. aasta teises pooles ka mõnda laiema levikuga rahvusvahelisse teadusajakirja. Enesehindamismudelite uuringu peamine väljakutse on olnud seotud andmekogumisega, mis nõuab kõigi programmi partnerite panust. Ettevõtlusõppe mõju hindamise uuringu analüüsiprotsess on muutunud mahukamaks ning seetõttu ajaliselt pikemaks, kui algselt plaaniti.

Uuringute „Ettevõtlusõppe praktika kutseõppeasutustes” ja „Uuring moodulite ja meetodika arenduseks doktoriõppes” läbiviimine peatati III perioodi lõpus, sest 2017. aasta uuringute uuringukavad ei saanud programmi elluviija kinnitust. Selleks ajaks oli toimunud uuringu „Ettevõtlusõppe praktika kutseõppeasutustes” esmane andmekogumine, uuringu edasised tegevused on lõimitud 2018. aastal läbiviidava uuringuga „Ettevõtlusõppe moodulite rakendamine üld-, kutse- ja kõrghariduses”. Uuringu „Uuring moodulite ja meetodika arenduseks doktoriõppes” ettevalmistustööde käigus toimus esmane andmekogumine, mida kasutati sisendina moodulite väljatöötamisel (nt piirideülene ettevõtlus (*cross-border entrepreneurship*), ettevõtte kasvu- ja rahvusvahelistumise moodul). Enne uuringute peatamist tehtud tegevuste tulemused on realiseeritud ja tulemusi kasutati sisendina moodulite sisu väljatöötamisel.

Tegevussuuna 5 raames tegeldakse ka ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu **seirega**. 2017. aasta I perioodil valmis tähtajaliselt 2016. aasta seire koondtulemuste aruanne¹, II perioodil valmis tähtajaliselt 2017. aasta I seire vahearuanne 31.03.2017 seisuga; vaatamata mõningatele viivitustele andmete edastamises valmis III perioodil tähtajaliselt 2017. aasta seire poolaasta aruanne. IV perioodil alustati 2017. aasta seire II vahearuanne ettevalmistamist, mis valmis novembris tähtajaliselt. Samuti algasid IV perioodil ettevalmistused 2017. aasta seire koondaruande tarbeks ning andmekorje ja -analüüs mitmele tegevussuundade uuringule: eelinkubatsiooni tagasiside uuring, järeluuring ja programmist väljalangemise (*drop-out*-) uuring, täienduskoolituste tagasiside uuring ja järeluuring, välislähetuste järeluuring. 2016. aastal loodud seire skeem ja elektroonilised andmekorje tabelid on valdavalt edukalt töösse rakendatud.

Tabel 15. 2017. a ettevõtlusõppe programmi raames toimunud õppereisid ja konverentsid

Ürituse liik	Õppereisi/konverentsi nimi	Koht	Toimumise aeg	Eesmärk	Osaliste arv	Haridustasemed ja/või sihtrühm
Õppereis	Raamdokumendi õppereis	Amsterdam ja Wageningen, Holland	5.–9.02.2017	Eesmärk oli jagada kogemusi ettevõtlusõppe vormide ja meetodika alal ning saada välistelt partneritelt tagasisidet pädevusmodelile. Eesmärk saavutati ja tagasisidest lähtuvalt on juba pädevusmodelit edasi arendatud.	10	Tegevussuund 1: raamdokumendi tööühma liikmed
Õppereis	<i>Humaniora</i> valdkonna õppereis õppetöö ja eelinkubatsiooni lõimimiseks	Barcelona, Hispaania	24.–27.04.2017	Eesmärk oli saada teavet, kuidas arendada <i>humaniora</i> valdkonna ettevõtlusõpet. Külastati Barcelona humanitaar- ja sotsiaalvaldkondade inkubaatorit ja Barcelona ülikooli.	8	Tegevussuund 1: moodulite töögrupid Tegevussuund 4: eelinkubatsiooni töögrupp
Õppereis	Üld- ja kutsehariduse ettevõtlusõpetajate õppereis	Amsterdam ja Emmen, Holland	7.–11.05.2017	Eesmärk oli saada teadmisi, kuidas rakendada projektõpet ettevõtlusõppes.	10	Üld- ja kutsehariduse ettevõtlusõpetajad
Konverents	7 th University Business Forum	Brüssel, Belgia	5.–7.04.2017	Osalemise eesmärk oli teiste riikide ülikoolide ja ettevõtete vahelise koostöö parimate praktikatega tutvumine ning kontaktide loomine võrgustiku partneritega. Teine eesmärk oli levitada infot Edu ja Tegu programmi kohta.	1	Tegevussuund 1
Konverents	DigComp/EntreComp Stakeholders Conference	Brüssel, Belgia	11.–14.05.2017	Võrgustiku töökoosolek ja minikonverents koos näitusega DigComp/EntreComp huvigruppidele. Eesmärk oli tutvustada pädevusmudeleid ja arutada koos järgmisi tegevusi, mida on EL-s vaja ellu viia ettevõtluspädevuse edukaks rakendamiseks.	1	Tegevussuund 1
Konverents	5th International Conference Entrepreneurship, Innovation and Regional Development – EIRD 2017 Smart Growth of the Local Community in the Global World	Ventspils, Läti	29.–30.06.2017	Eesmärk oli teha ettekanne teadusartiklist "Entrepreneurial developments toward knowledge economy in Estonia. Case of Fits.me – venture-capital-backed start-up going global", mis seotud rahvusvahelistumise uuringuga.	1	Tegevussuund 5

Tabel 15 jätkub

Konverents	ESU – European University Network on Entrepreneurship – Conference	Lüneburg, Saksamaa	5.–9.09.2017	Eesmärk oli vahetada teaduskogemusi teiste ülikooli võrgustiku esindajatega ja toetada doktorantide edasijõudmist doktoritöö valmimisel ning panustada ettevõtlusõppe alaste uuringute arengusse.	5	Tegevussuund 1 Tegevussuund 5
Konverents	The 10th Annual International Conference of Education, Research and Innovation	Sevilla, Hispaania	16.– 18.11.2017	Eesmärk vahetada teaduskogemusi ja kohtuda Euroopa Komisjoni EntreComp meeskonnaga aruteluks. Ühtlasi olid konverentsil ettekanded: Tartu Ülikoolilt ettekanne teemal "Interpreting entrepreneurship competence (model) to learning process: Estonian experience" ja Tallinna Tehnikaülikoolilt "Entrepreneurial and innovative potential of higher education institutions – the example of Estonian universities".	8	Tegevussuund 1 Tegevussuund 5 Tegevussuundade juhid
Seminar/ õppereis	Loomeettevõtluse ning ettevõtlusõppe (eelinkubatsiooni) õppereis	Porto, Portugal	21.– 24.11.2017	Eesmärk oli jagada ja saada teavet, kuidas arendada loomevaldkondade ettevõtlusõpet, jagada kogemusi eelinkubatsiooni rakendamisest ning ülikoolide ja ettevõtete koostööst. Küllasti asutusi: Porto Ülikooli juures asuv Teadus- ja Tehnoloogiapargi (UPTEC) loomemajanduskeskus, Porto Disainitehas ja Polütehnikum, Porto Innovation Hub – Scale up Porto ja Porto Digital.	2	Tegevussuund 1

Allikas: autori koostatud

2.7. Tegevussuund 6: teavitamine ja tunnustamine

2017. aasta IV perioodil hinnati tegevussuunas 6 järgmisi indikaatoreid:

- Tegevussuuna väljundindikaator:
7.6: Ettevõtlusõpet ja ettevõtlikkust initsieerivatel seminaridel, inspiratsiooni- ja motivatsioonipäevadel jm üritustel osalejate arv;
- Tegevussuuna alamindikaatorid:
7.6 a: Osalejate arv läbiviidud ettevõtlusõpet ja ettevõtlikkust toetavatel inspiratsiooni-päevadel;
7.6 b: Tunnustatute arv;
- Täiendavad indikaatorid:
Kodulehe (<http://www.ettevotlusope.ee>) külastuste arv;
Ettevõtlusõppe programmi Facebooki lehe (<http://www.facebook.com/ettevotlusope>) fännide arv;
Meedias jm kanalites programmi Edu ja Tegu kohta ilmunud artiklite ja muude kajastuste arv.

Indikaatorite täitmine 31.12.2017 seisuga on koos sihttasemetega välja toodud tabelis 16.

Tabel 16. Tegevussuuna 6 indikaatorid 2017. a 31. detsembri seisuga

Tegevussuund 6: teavitamine ja tunnustamine		Algtase (31.12. 2016)	1.01.17– 31.03.17	1.04.17– 31.05.17	1.06.17– 30.09.17	1.10.17– 31.12.17	2017 KOKKU	Siht- tasemed 2017 2018	
7.6	Ettevõtlusõpet ja ettevõtlikkust initsieerivatel seminaridel, inspiratsiooni- ja motivatsioonipäevadel jm üritustel osalejate arv	1168	882	55	672	681	2290		1800
7.6 a	Osalejate arv ettevõtlusõpet ja ettevõtlikkust toetavatel inspiratsiooni-päevadel	1168	882	55	672	681	2290	250	
7.6 b	Tunnustatute arv	–	0	0	0	5	5	10	

Allikas: autori koostatud

2017. aasta IV perioodil osales ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu **ettevõtlusõpet ja ettevõtlikkust toetavatel inspiratsiooni- ja motivatsioonipäevadel** 681 inimest. Õppuritele toimusid STARTERi eelinkubatsiooniprogrammide üritused Tartus, Tallinnas, Pärnus ja Ida-Virumaal, ettevõtlusnädal Läänemaa Arenduskeskuse eestvedamisel. Nii õppuritele kui ka õpetajatele toimus haridusfestival Haapsalu Kutsehariduskeskuses ning nii õpetajatele kui ka ettevõtjatele ettevõtete ja koolide koostööseminar Tallinnas Erinevate Tubade Klubis. Leidsid aset Ida-Viru Ettevõtluskeskuse haridusprogrammi „Ettevõtlik kool” võrgustiku koolijuhtide ja õpetajate seminar ning ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu talveseminar. 2017. aasta jooksul osales ettevõtlikkust toetavatel inspiratsiooni- ja motivatsiooniseminaridel kokku ligi 2300 inimest. 2018. aastal on plaanis jätkata inspiratsiooni- ja motivatsiooniüritusi sihtrühmadele, et koolide ja ettevõtete

2017. aasta seire koondaruanne

koostöövõrgustikku edasi arendada, seejuures tehakse jätkuvalt koostööd tegevussuundadega 3 ja 4.

Ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu kodulehe (<http://ettevotlusope.ee>) külastuste arv sügisperioodil kasvas võrreldes suveperioodiga ootuspäraselt (oktoobrist detsembrini vastavalt 2000, 2700 ja 1700 külastust kuus). Aasta kõrgeima külastatavusega kuu oli november (ligi 2700 külastust). Jätkuvalt on kodulehel populaarseim täienduskoolituste rubriik. Facebooki lehe fännide arv on kolme kuu jooksul kasvanud 970-lt 1033-ni, so 6,5% võrra. Oktoobrist kuni aasta lõpuni olid programmi Facebooki lehel populaarseimad postitused tunnustamise nominentide uudis, tunnustamise üleskutse, tunnustatute väljakuulutamise uudis, Aasta Ettevõtliku Õppuri lugu ja lugu ettevõtlikust Konguta Koolist. 2017. aastal külastati programmi kodulehte kokku üle 23 000 korra ning Facebooki lehe fännide arv kahekordistus.

2017. aasta IV perioodil **kajastati** ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu meedias üle 40 korra, meediakanalite hulka kuulusid Õhtuleht, Postimees, Tartu Postimees, Pärnu Postimees, Eesti Päevalehe Oma Äri erileht, Võrumaa Teataja, Sakala, Pealinn, Lõuna-Eesti Postimees, Järva Teataja, Vooremaa, Põhjarannik, Koit, Õpetajate Leht; Kuku Raadio; ETV Terevisioon; lõunaeestlane.ee, Koolielu portaal, Delfi Ärileht. Lisaks ilmusid uudised ja/või teavitused ja artiklid partnerite kanalites, sh programmi Edu ja Tegu täienduskoolituste sisu avavad artiklid, programmi STARTER info jm. Ilmusid kutseharidusele suunatud artiklid, sh programmi STARTER ja täienduskoolituste tutvustamiseks. Kajastustele lisaväärtuse andmiseks tehti koostööd Eesti Vabariigi Haridus- ja Teadusministeeriumiga. 2017. aastal kajastati ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu meedias ligi 110 korral. Kajastuste nimekiri on saadaval programmi kodulehel <http://ettevotlusope.ee>. Lisaks ettevõtlusprogrammi kommunikatsioonikanalitele jagatakse kokkulepitud infot programmi partnerite kanalites, mis statistikas ei kajastu.

2018. aastal on plaanis jätkata aktiivset teavitustööd programmi partnerite kanalite kaudu (partnerasutuste siseveebid, uudiskirjad, infomeilid jm kontaktivõrgustikuni (asutuste töötajad, õpetajad ja õppejõud, ettevõtjad, õppurid) jõudmise kanalid), samuti on kavas kajastada üha enam ettevõtlusõppe programmi raames tekkivaid häid praktikaid (näiteks mooduleid piloteerivate koolide praktikad, avatud taotlusvoorus läbi viidud projektid). Plaanis on luua heade praktikate kogumik ja see veebiversioonis avaldada. Samuti on tulemas jaanuari lõpust kuni sügiseni kestev teavituskampaania, mille üks osa on noortele suunatud ettevõtlike tegude konkurss, et ettevõtlik mõtteviis laieneks ka programmi-välisesse koolidesse. Teavituskampaania fookuses on ettevõtlusõppe kasulikkus noortele, ettevõtetele ja ühiskonnale, ettevõtlusõppe programmi tegevused, ettevõtlusõppe läbiviimisel ning koolide ja ettevõtete koostöös tekkinud head praktikad. 2018. aastal ilmub ajalehes Postimees ettevõtlusõppe erileht.

2017. aasta III perioodil kuulutati välja mahukamate kommunikatsioonitegevuste hange, mis lõppes septembris. IV perioodi alguses valiti hanke võitjaks Creatum OÜ, kes aitab teha teavitustegevusi ja hankida meeneid. Samuti ilmus IV perioodil kaks programmi uudiskirja (oktoobris ja detsembris), 2017. aasta jooksul ilmus kokku neli uudiskirja.

2017. aasta IV perioodil toimus ettevõtlusõppe programmi esimene **tunnustusüritus**. Tunnustamine toimus 29. novembril toimunud ettevõtete ja koolide koostööseminari raames. Kandidaate esitati kõigis viies tunnustuskategoorias, tunnustuse vääriliseks valiti:

- Aasta ettevõtluse õpetaja: Marje Vaan (Pärnu Vanalinna Põhikool);
- Aasta ettevõtlik õppur: Marten Soeson (Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasium);
- Aasta ettevõtlusõppe edendaja: Võru Gümnaasium (esindasid kooli direktor Karmo Kurvits ja huvi- ja projektijuht Andri Tallo);
- Aasta ettevõtlusõppe mentor: Kuldar Leis (ettevõtja);

2017. aasta seire koondaruanne

- Ettevõtlusõppe programmi aasta tegija: Katrin Kivisild (tegevussuuna 3 juht, tegevussuuna 1 kutsehariduse moodulite töögrupi juht).

2018. aastal on plaanis jagada tunnustusi nagu eelmisel aastal, kuid muuta ositi tunnustamise statuuti, sest tunnustatavate hindamisel ilmnas muutmisvajadus. Tunnustamine toimub 2018. aasta novembrikuus.

Kuna 2018. aastal on Eesti Vabariigi 100. aastapäeva puhul plaanis EV100 raames luua ettevõtlusõppe teemal inspireerivaid videoid, kus intervjueeritavateks on ettevõtjad ning teised tuntud ja mõjukad inimesed. Videod luuakse formaadis, mis võimaldab õpetajatel neid oma igapäevatoös praktiliselt kasutada.

Kokkuvõte

2017. aasta oli ettevõtlusõppe programmi jaoks tegus aasta, mis eeldas seatud eesmärkide saavutamiseks toimivat partneritevahelist koostööd. 31. detsembri seisuga oli tegevussuunas 1 valminud 15 ettevõtlusõppe moodulit ning ettevõtlusõppe raamdokumendi kõik peatükid, mis vajavad täiendusi seoses moodulite valmimise ja eksperthinnangutest tulnud tagasisidega. Alustati tööd uue õppevara loomisega. 2017. aasta II pooles alustati väljatöötatud moodulite piloteerimist. Tegevussuunas 2 toimus 2017. aasta jooksul kokku 47 täienduskoolitust, kus osaleti 815 korral, neist 593 olid õppeasutustega seotud isikute osaluskorrad ja 221 muude asutuste spetsialistide osaluskorrad. 2017. aastal liitus tegevussuunas 3 haridusprogrammiga „Ettevõtlik kool” 36 uut õppeasutust ja Junior Achievementi ettevõtlusõpet pakkuvasse programmidega 84 uut õppeasutust. 2017. aastal lisandus 25 uut õppeasutust, kes osalevad nii IVEKi kui ka JA programmides. Tegevussuunas 4 jätkatakse eelinkubatsiooni programmi STARTER põhiprogrammiga, samuti on edukalt käivitatud edasijõudnute programm STARTER Advanced. Eelinkubatsiooni programmi lõpetas 2017. aastal kokku 134 meeskonda. Käivitati regionaalsed programmid Ida-Virumaal (Kohtla-Järvel ja Narvas) ja Pärnus. Tegevussuunas 5 osaleti ettekandega viiel konverentsil ning toimus neli õppereisi. 2017. aasta jooksul ilmus kolm tegevusest toetust saanud uuringute ja analüüside põhjal avaldatud teadusartiklit. Programmi seire skeem on rakendatud plaanipäraselt ning seire aruanded ilmusid tähtaegselt. Tegevussuuna 6 raames on toimunud ettevõtlikkust ja ettevõtlusõpet propageerivad üritused, ettevõtlikkust initsieerivatel motivatsiooni- ja inspiratsiooniüritustel osaleti 2017. aasta jooksul kokku 2290 korda.

2017. aasta oli ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu jaoks edukas. Takistustele ja väljakutsetele vaatamata täideti praktiliselt kõigi tegevuste väljund- ja alamindikaatorite plaanitud sihttasemed.

Lisad

Lisa 1. 2017. aasta seire tulemuste koondtabel 31.12.2017 seisuga

Tegevussuund 1: metoodika, moodulid ja õppevara		Algtase (31.12.16)	1.01.17– 31.03.17	1.04.17– 31.05.17	1.06.17– 30.09.17	1.10.17– 31.12.2017	2017 KOKKU	Sihttasemed	
								2017	2018
7.1	Tegevuse raames väljatöötatud, testitud ja rakendatud ettevõtlusõppe moodulite arv	4*	2*	4*	0	6*	11*		14
7.1 a	Kõiki haridustasemeid (üld-, kutse-, kõrgharidus) hõlmav raamdokument	0	1	1	0	1	3	3	
7.1 b	Ettevõtlusõppe moodulid on välja töötatud ja rakendatud	4*	2*	4*	0	6*	11*	6	
7.1 c	Kõiki haridustasemeid hõlmav õppevara	0	0	0	0	1	1	1	
Tegevussuund 2: täienduskoolitused		Algtase (31.12.16)	1.01.17– 31.03.17	1.04.17– 31.05.17	1.06.17– 30.09.17	1.10.17– 31.12.2017	2017 KOKKU	Sihttasemed	
								2017	2018
7.2	Ettevõtlusõppe täienduskoolitusel osalenud õpet läbiviivate spetsialistide osalemiskorrad	642**	81**	243***	85	406	815	450	650
7.2 a	Ettevõtlusõppe täienduskoolitusel osalenud õpet läbiviivate spetsialistide osalemiskorrad	642**	81**	243***	85	406	815	450	
Tegevussuund 3: praktiline ettevõtlusõpe		Algtase (31.12.16)	1.01.17– 31.03.17	1.04.17– 31.05.17	1.06.17– 30.09.17	1.10.17– 31.12.2017	2017 KOKKU	Sihttasemed	
								2017	2018
7.3	Koolide arv, kes osalevad nii haridusprogrammis "Ettevõtlik kool" kui ka õpilasfirmade programmides ja viivad läbi ettevõtlusõpet	11	3	2	16****	4	25		50
7.3 a	Koolide arv, kes osalevad nii haridusprogrammis "Ettevõtlik kool" kui ka õpilasfirmade programmides ja viivad läbi ettevõtlusõpet	11	3	2	16****	4	25	20	
7.3 b	Haridusprogrammi "Ettevõtlik kool" süsteemselt rakendavate ja standardiseerimisprotsessis osalevate koolide arv	37	19	2	7	8	36	37	
7.3 c	Õpilasfirma programmis ja teistes ettevõtlusõppe programmides osalevate uute haridusasutuste arv	91	4	8	65****	7	84	20	

* moodulid on välja töötatud, kuid pole veel rakendatud

** korrigeeritud II perioodil

*** korrigeeritud III perioodil

**** korrigeeritud IV perioodil

2017. aasta seire koondaruanne

Lisa 1 jätkub

Tegevussuund 4: eelinkubatsioon		Algtase (31.12.16)	1.01.17– 31.03.17	1.04.17– 31.05.17	1.06.17– 30.09.17	1.10.17– 31.12.2017	2017 KOKKU	Sihttasemed	
								2017	2018
7.4	Kutse- ja kõrgharidustasemel eelinkubatsiooni teenust kasutanud meeskondade arv (summaarselt)	129	–	54	–	80	134	80	200
7.4 a	Ühtse üle-eestilise eelinkubatsioonimudeli edasiarendamine, mentor- ja koostöövõrgustiku laiendamine	–	–	0	–	1	1	1	
7.4 b	Kutse- ja kõrgharidustasemel eelinkubatsiooniteenust kasutanud meeskondade arv	129	–	54	–	80	134	80	
Tegevussuund 5: pädevuste arendamine ja uuringud		Algtase (31.12.16)	1.01.17– 31.03.17	1.04.17– 31.05.17	1.06.17– 30.09.17	1.10.17– 31.12.2017	2017 KOKKU	Sihttasemed	
								2017	2018
7.5	Tegevusest toetust saanud uuringute ja analüüside põhjal avaldatud teadusartiklite arv	1	0	0	1	2	3	2	7
7.5 a	Tegevusest toetust saanud uuringute ja analüüside põhjal avaldatud teadusartiklite arv	1	0	0	1	2	3	2	
7.5 b	Toimunud õppereiside ja konverentsidel osalemiste arv	10	1	4	2	2	9	8	
Tegevussuund 6: teavitamine ja tunnustamine		Algtase (31.12.16)	1.01.17– 31.03.17	1.04.17– 31.05.17	1.06.17– 30.09.17	1.10.17– 31.12.2017	2017 KOKKU	Sihttasemed	
								2017	2018
7.6	Ettevõtlusõpet, ettevõtlikkust initsieerivatel seminaridel, inspiratsiooni- ja motivatsioonipäevadel jm üritustel osalejate arv	1168	882	55	672	681	2290		1800
7.6 a	Osalejate arv läbi viidud ettevõtlusõpet ja ettevõtlikkust toetavatel inspiratsioonipäevadel	1168	882	55	672	681	2290	250	
7.6 b	Tunnustatute arv	0	0	0	0	5	5	10	
Programmi üldine tulemuslikkus		1.01.16– 31.12.16	1.01.16– 31.03.17	1.01.16– 31.05.17	1.01.16– 30.09.17	1.01.16– 31.12.17	Sihttasemed		
							2017	2018	2020
RAKENDUSKAVA VÄLJUNDNÄITAJA									
Õppeasutuste arv, kes osalevad ettevõtlusprogrammis, et võtta kasutusele ettevõtlusmoodul		175	201	224	262	296		180	240
RAKENDUSKAVA TULEMUSNÄITAJA									
Programmis osalenud õppeasutuste osakaal, kes on ettevõtlusmooduli kasutusele võtnud		50%	55%	55%	63%	64%		50%	90%

Allikas: autori koostatud

Lisa 2. Junior Achievementi majandus- ja ettevõtlusõppe programmidega liitunud uued õppeasutused

Jrk	Õppeasutuse nimi	Jrk	Õppeasutuse nimi
2016			
Üldhariduskoolid			
1	Albu Põhikool	45	Peetri Lasteaed - Põhikool
2	Are Kool	46	Pirita Majandusgümnaasium
3	Audentese Erakool	47	Põltsamaa Ühisgümnaasium
4	Carl Robert Jakobsoni nim Torma Põhikool	48	Põlva Gümnaasium
5	Elva Gümnaasium	49	Pärnu Koidula Gümnaasium
6	Emmaste Põhikool	50	Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasium
7	Haabersti Vene Gümnaasium	51	Ridala Põhikool
8	Haanja Kool	52	Ristiku Põhikool
9	Haapsalu Nikolai kool	53	Rõuge Põhikool
10	Hummuli Põhikool	54	Räpina Ühisgümnaasium
11	Iisaku Gümnaasium	55	Saaremaa Ühisgümnaasium
12	J. V. Veski nim. Maarja Põhikool	56	Saku Gümnaasium
13	Jakob Westholmi Gümnaasium	57	Saverna Põhikool
14	Jõgeva Põhikool	58	Sillamäe Eesti Põhikool
15	Jõhvi Vene Põhikool	59	Sillamäe Kannuka Kool
16	Jäned Kool	60	Sindi Gümnaasium
17	Keeni Põhikool	61	Suure-Jaani Gümnaasium
18	Kirivere Kool	62	Suure-Jaani Kool
19	Kiviõli I Keskkool	63	Sõmerpalu Põhikool
20	Kiviõli Vene Kool	64	Tabasalu Ühisgümnaasium
21	Kohtla-Järve Ahtme Gümnaasium	65	Tallinna 21. Kool
22	Kose Gümnaasium	66	Tallinna 32. Keskkool
23	Kuldre Kool	67	Tallinna Arte Gümnaasium
24	Kuusalu Keskkool	68	Tallinna Laagna Gümnaasium
25	Kääpa Põhikool	69	Tallinna Linnamäe Vene Lütseum
26	Laagri Kool	70	Tallinna Mustamäe Gümnaasium
27	Lagedi Kool	71	Tallinna Mustamäe Humanitaargümnaasium
28	Lasnamäe Põhikool	72	Tallinna Mustamäe Realgümnaasium
29	Lasnamäe Vene Gümnaasium	73	Tallinna Mustjõe Gümnaasium
30	Leisi Keskkool	74	Tallinna Pae Gümnaasium
31	Lümanda Põhikool	75	Tallinna Südalinna Kool
32	Meremäe Kool	76	Tallinna Tehnikagümnaasium
33	Misso Kool	77	Tallinna Ühisgümnaasium
34	Märjamaa Gümnaasium	78	Tapa Gümnaasium
35	Narva 6. Kool	79	Tartu Forseliuse Kool
36	Narva Pähklime Gümnaasium	80	Tartu Kutsehariduskeskus
37	Narva Soldino Gümnaasium	81	Tartu Veeriku Kool
38	Narva Vanalinna Riigikool	82	Valga Priimetsa Kool
39	Nissi Põhikool	83	Vanalinna Hariduskolleeegium
40	Noarootsi Kool	84	Viimsi Keskkool
41	Nõo Põhikool	85	Viljandi Kesklinna Kool
42	Nõo Realgümnaasium	86	Võru Kesklinna Kool
43	Osula Põhikool	87	Vändra Gümnaasium
44	Paldiski Ühisgümnaasium	88	Väätsa Põhikool
Kutseõppeasutused			
1	Kuressaare Ametikool	3	Võrumaa Kutsehariduskeskus
2	Pärnumaa Kutsehariduskeskus		
2017 I periood			
Üldhariduskoolid			
1	Krootuse Põhikool	3	Tallinna Reaalkool
2	Ruusa Põhikool	4	Vastse-Kuuste Kool

2017. aasta seire koondaruanne

2017 II periood			
Üldhariduskoolid			
1	Metsapoole Põhikool	5	Tartu Tamme Kool
2	Paikuse Põhikool	6	Tartu Variku Kool
3	Pärnu Vanalinna Põhikool	7	Tõstamaa Keskkool
4	Tahkuranna Lasteaed-Algkool	8	Türi Põhikool
2017 III periood			
Üldhariduskoolid			
1	Adavere Põhikool	28	Narva Keeltelütseum
2	Ambla Lasteaed-Põhikool	29	Paide Gümnaasium
3	Aste Põhikool	30	Paide Ühisgümnaasium
4	Eidapere Kool	31	Rakke Kool
5	Erakool Intellekt	32	Rakvere Gümnaasium
6	Haapsalu Põhikool	33	Rakvere Reaalgümnaasium
7	Haljala Kool	34	Rocca al Mare Kooli Vodja Individuaalõppekeskus
8	Hiumaa Gümnaasium	35	Roosna-Alliku Põhikool
9	Imavere Põhikool	36	Rõngu Keskkool
10	Jõhvi Põhikool	37	Salme Põhikool
11	Kanepi Gümnaasium	38	Sinimäe Põhikool
12	Keila Kool	39	Tallinna 53. Keskkool
13	Kihelkonna Kool	40	Tallinna Inglise Kolledž
14	Klooga Kool	41	Tallinna Järveotsa Gümnaasium
15	Koeru Keskkool	42	Tallinna Kesklinna Põhikool
16	Kohila Gümnaasium	43	Tallinna Kunstigümnaasium
17	Kohtla-Järve Järve Gümnaasium	44	Tallinna Rahumäe Põhikool
18	Kohtla-Järve Maleva Põhikool	45	Tamsalu Gümnaasium
19	Koigi Kool	46	Tartu Tamme Gümnaasium
20	Kose-Uuemõisa Lasteaed-Kool	47	Tornimäe Põhikool
21	Kostivere Kool	48	Varbola Lasteaed-Algkool
22	Kunda Ühisgümnaasium	49	Vinni-Pajusti Gümnaasium
23	Kuressaare Gümnaasium	50	Voore Põhikool
24	Kuressaare Täiskasvanute Gümnaasium	51	Võru Kreutzwaldi Kool
25	Kõmsi Lasteaed-Algkool	52	Väike-Maarja Gümnaasium
26	Lüganuse Keskkool	53	Ämari Põhikool
27	Lüllemäe Põhikool	54	Ülenurme Gümnaasium
Kutseõppeasutused			
1	Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus	7	Tallinna Kopli Ametikool
2	Lüua Metsanduskool	8	Tallinna Polütehnikum
3	Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool	9	Tallinna Teeninduskool
4	Rakvere Ametikool	10	Tallinna Tööstushariduskeskus
5	Räpina Aianduskool	11	Viljandi Kutseõppekeskus
6	Tallinna Ehituskool		
2017 IV periood			
Üldhariduskoolid			
1	EBS Gümnaasium	5	Rapla Vesiroosi Gümnaasium
2	Jüri Gümnaasium	6	Saue Gümnaasium
3	Kadrjoru Saksa Gümnaasium	7	Taebala Kool
4	Oru Kool		

Allikas: autori koostatud

Lisa 3. Ida-Viru Ettevõtluskeskuse haridusprogrammiga „Ettevõtlik kool” liitunud uued õppeasutused

Jrk	Õppeasutuse nimi	Jrk	Õppeasutuse nimi
2016			
Üldhariduskoolid			
1	Aegviidu Kool	20	Pärnu-Jaagupi Põhikool
2	Anna Haava nimeline Pala Kool	21	Rakvere Gümnaasium
3	Antsla Gümnaasium	22	Rakvere Põhikool
4	Haljala Kool	23	Roosna-Alliku Põhikool
5	Iisaku Gümnaasium	24	Salme Põhikool
6	Järva-Jaani Gümnaasium	25	Saverna Põhikool
7	Kanepi Gümnaasium	26	Suure-Jaani Kool
8	Koeru Keskkool	27	Turba Kool
9	Kohtla-Järve Maleva Põhikool	28	Tõstamaa Keskkool
10	Kääpa Põhikool	29	Türi Ühisgümnaasium
11	Lauka Põhikool	30	Uhtna Põhikool
12	Leisi Keskkool	31	Vastse-Kuuste Kool
13	Meremäe Kool	32	Viljandi Kesklinna Kool
14	Mikitamäe Kool	33	Viljandi Paalalinna Kool
15	Mooste Põhikool	34	Voore Põhikool
16	Narva Soldino Gümnaasium	35	Vändra Gümnaasium
17	Nissi Põhikool	36	Värskas Gümnaasium
18	Peetri Kool	37	Väetsa Põhikool
19	Pärnu Rääma Põhikool		
2017 I periood			
Üldhariduskoolid			
1	Aste Põhikool	11	Orissaare Gümnaasium
2	Juuru Eduard Vilde Kool	12	Osula Põhikool
3	Jõõpre Kool	13	Palivere Põhikool
4	Kohila Mõisakool	14	Rakke Kool
5	Koonga Kool	15	Rapla Vesiroosi Gümnaasium
6	Kunda Ühisgümnaasium	16	Tamsalu Gümnaasium
7	Kärkla Põhikool	17	Türi Põhikool
8	Lõpe Kool	18	Vajangu Põhikool
9	Lümanda Põhikool	19	Valjala Põhikool
10	Mõniste Kool		
2017 II periood			
Üldhariduskoolid			
1	Adavere Põhikool	2	Paide Ühisgümnaasium
2017 III periood			
Üldhariduskoolid			
1	Ilmatsalu Põhikool	5	Tartu Hansa Kool
2	Kärdla Põhikool	6	Valga Põhikool
3	Sinimäe Põhikool	7	Väike-Maarja Gümnaasium
4	Tartu Decartes'i Kool		
2017 IV periood			
Üldhariduskoolid			
1	Abja Gümnaasium	5	Lüllemäe Põhikool
2	Carl Robert Jakobsoni nim Torma Põhikool	6	Põlula Põhikool
3	Kehtna Põhikool	7	Pärnu Ülejõe Põhikool
4	Kihnu Kool	8	Räpina Ühisgümnaasium

Allikas: autori koostatud

Lisa 4. Nii Ida-Viru Ettevõtluskeskuse haridusprogrammiga „Ettevõtlik kool” kui ka Junior Achievementi majandus- ja ettevõtlusõppe programmidega liitunud uued õppeasutused

Jrk	Õppeasutuse nimi
2016	
Üldhariduskoolid	
1	Iisaku Gümnaasium
2	Kääpa Põhikool
3	Leisi Keskkool
4	Meremäe Kool
5	Narva Soldino Gümnaasium
6	Nissi Põhikool
7	Saverna Põhikool
8	Suure-Jaani Kool
9	Viljandi Kesklinna Kool
10	Vändra Gümnaasium
11	Väätša Põhikool
2017 I periood	
Üldhariduskoolid	
1	Lümanda Põhikool
2	Osula Põhikool
3	Vastse-Kuuste Kool
2017 II periood	
Üldhariduskoolid	
1	Tõstamaa Keskkool
2	Türi Põhikool
2017 III periood	
Üldhariduskoolid	
1	Adavere Põhikool
2	Aste Põhikool
3	Haljala Kool
4	Kanepi Gümnaasium
5	Koeru Keskkool
6	Kohtla-Järve Maleva Põhikool
7	Kunda Ühisgümnaasium
8	Paide Ühisgümnaasium
9	Rakke Kool
10	Rakvere Gümnaasium
11	Roosna-Alliku Põhikool
12	Salme Põhikool
13	Sinimäe Põhikool
14	Tamsalu Gümnaasium
15	Voore Põhikool
16	Väike-Maarja Gümnaasium
2017 IV periood	
Üldhariduskoolid	
1	Carl Robert Jakobsoni nim Torma Põhikool
2	Lüllemäe Põhikool
3	Rapla Vesiroosi Gümnaasium
4	Räpina Ühisgümnaasium

Allikas: autori koostatud

Lisa 5. Ettevõtlusõppe programmi täienduskoolitusel osalenud õppeasutuste kaupa

Jrk	Õppeasutuse nimi	Osalenud isikute arv				
		2016	2017 I	2017 II	2017 III	2017 IV
Üldhariduskoolid						
1	Aakre Lasteaed-Algkool		1			
2	Adavere Põhikool		3			
3	Aegviidu Kool					2
4	Albu Põhikool					2
5	Audru Kool			1		
6	Antsla Gümnaasium	1				1
7	Avatud Kool					2
8	EBS Gümnaasium	3			1	
9	Eurogümnaasium					1
10	Gaia Kool			1		
11	Gustav Adolfi Gümnaasium	1				
12	Haabersti Vene Gümnaasium					1
13	Haljala Kool					1
14	Hiiumaa Gümnaasium					1
15	Hugo Treffneri Gümnaasium					1
16	Hummuli Põhikool	1				
17	Iisaku Gümnaasium		1			
18	Juhan Liivi nim. Alatskivi Keskkool					1
19	Jõgevamaa Gümnaasium					2
20	Jõhvi Gümnaasium			1		1
21	Jõhvi Põhikool					2
22	Jõhvi Vene Põhikool			1		
23	Jõõpre Kool					2
24	Jänedra Kool					1
25	Järve-Jaani Gümnaasium					1
26	Kadrina Keskkool			1		
27	Kajamaa Kool	1				
28	Kambja Põhikool					2
29	Kanepi Gümnaasium					1
30	Keila Kool	1				1
31	Kirivere Kool	1				
32	Kiviõli I Keskkool					2
33	Koeru Keskkool					1
34	Kohila Gümnaasium	1	1			2
35	Kohtla-Järve Ahtme Gümnaasium					2
36	Kohtla-Järve Järve Gümnaasium			1		1
37	Kohtla-Nõmme Kool	1				
38	Konguta Kool	1				
39	Kunda Ühisgümnaasium		1			
40	Kuressaare Täiskasvanute Gümnaasium				1	1
41	Kuusalu Keskkool					1
42	Kärdla Põhikool		1			1
43	Lehtse Kool	1	1			
44	Leisi Keskkool	1				
45	Loksa Gümnaasium					1
46	Luunja Keskkool			1		
47	Merivälja Kool					1
48	Muraste Kool					1
49	Mäepealse Erakool					1
50	Mäetaguse Põhikool	1				
51	Nissi Põhikool		1	1		
52	Nõo Reaalgümnaasium	1				
53	Nõva Kool			1		

2017. aasta seire koondaruanne

Lisa 5 jätkub

54	Orava Kool	1				
55	Paide Gümnaasium	1		3		
56	Paide Ühisgümnaasium			1		
57	Paikuse Põhikool			1		
58	Paldiski Ühisgümnaasium	1				
59	Parksepa Keskkool					1
60	Peetri Lasteaed-Põhikool			1		
61	Pirita Majandusgümnaasium			2		
62	Puurmani Mõisakool					1
63	Pärnu-Jaagupi Põhikool					1
64	Pärnu Koidula Gümnaasium					1
65	Pärnu Raeküla Kool					2
66	Pärnu Rääma Põhikool	6		1		1
67	Põltsamaa Ühisgümnaasium			2		2
68	Põlva Gümnaasium	1				
69	Rakvere Gümnaasium			1	1	
70	Rakvere Reaalgümnaasium	1				
71	Rapla Vesiroosi Gümnaasium	1				3
72	Retla-Kabala Kool	1				1
73	Rocca al Mare Kooli Vodja Individuaalõppekeskus					1
74	Roosna-Alliku Põhikool					2
75	Rõuge Põhikool	2				
76	Sakala Eragümnaasium					1
77	Saku Gümnaasium			1		
78	Salme Põhikool		1			
79	Sillamäe Gümnaasium		1	2		1
80	Sinimäe Põhikool					1
81	Suure-Jaani Kool					1
82	Sõmeru Põhikool			1		
83	Tallinna 21. Kool	1		2	1	3
84	Tallinna 32. Keskkool					1
85	Tallinna Inglise Kolledž					4
86	Tallinna Kivimäe Põhikool				1	
87	Tallinna Kunstigümnaasium	1			1	1
88	Tallinna Laagna Gümnaasium	1		1		1
89	Tallinna Lilleküla Gümnaasium					1
90	Tallinna Linnamäe Vene Lütseum	1				1
91	Tallinna Mustamäe Gümnaasium	1				
92	Tallinna Mustamäe Reaalgümnaasium	1				
93	Tallinna Muusikakeskkool					2
94	Tallinna Nõmme Gümnaasium	1				
95	Tallinna Realkool			3		
96	Tallinna Tehnikagümnaasium	1		1		1
97	Tallinna Tõnismäe Realkool					1
98	Tallinna Vaba Waldorfkool	1				
99	Tallinna Õismäe Gümnaasium					1
100	Tallinna Õismäe Vene Lütseum					1
101	Tapa Gümnaasium		1			
102	Tartu Descartes'i Kool	2				1
103	Tartu Hansa Kool	3				
104	Tartu II Muusikakool					1
105	Tartu Jaan Poska Gümnaasium	1				1
106	Tartu Katoliku Hariduskeskus	1	1	1		1
107	Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasium			1		1
108	Tartu Tamme Gümnaasium	1			2	

2017. aasta seire koondaruanne

Lisa 5 jätkub

109	Tartu Variku Kool	1				
110	Tartu Veeriku Kool					1
111	Tõrva Ühisgümnaasium			1		
112	Türi Ühisgümnaasium	1				1
113	Unipiha Algkool		1			
114	Valga Gümnaasium					1
115	Valjala Põhikool					2
116	Vanalinna Hariduskolleegium					3
117	Vastse-Kuuste Kool	1				1
118	Viimsi Keskkool			1		
119	Viljandi Gümnaasium					1
120	Viljandi Kesklinna Kool					2
121	Viljandi Paalalinna Kool					1
122	Võnnu Keskkool	1				
123	Väike-Maarja Gümnaasium					1
124	Vändra Gümnaasium		1	1		1
125	Värskas Gümnaasium					1
126	Väätsa Põhikool			1		
127	Ääsmäe Põhikool			1		
Kutseõppeasutused						
1	Eesti Mereakadeemia	1				
2	Eesti Merekool			1		
3	Haapsalu Kutsehariduskeskus	1				2
4	G. Otsa nim Tallinna Muusikakool		1			2
5	Haapsalu Kutsehariduskeskus	1				
6	Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus			4	3	4
7	Järvamaa Kutsehariduskeskus					2
8	Kehtna Kutsehariduskeskus	3		1		
9	Kuressaare Ametikool	24	1	1	5	4
10	Luuu Metsanduskool	1			2	
11	Narva Kutseõppekeskus	1				
12	Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool			1	2	2
13	Pärnumaa Kutsehariduskeskus	19		8	2	5
14	Rakvere Ametikool		1	1	1	2
15	Räpina Aianduskool	3		1	1	1
16	Sillamäe Kutsekool				1	
17	Tallinna Ehituskool	1		3	1	2
18	Tallinna Kopli Ametikool	2		2	2	4
19	Tallinna Lasnamäe Mehaanikakool	1	1	1		1
20	Tallinna Majanduskool	5	1	1	2	3
21	Tallinna Polütehnikum	1		2	1	1
22	Tallinna Teeninduskool	4			2	
23	Tallinna Tööstushariduskeskus			1	3	3
24	Tartu Kunstikool	1	1		1	1
25	Tartu Kutsehariduskeskus	7	1	6		6
26	Viljandi Kutseõppekeskus				3	
27	Võrumaa Kutsehariduskeskus	4		2	1	1
Kõrgkoolid						
1	Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor	3	2	13		10
2	Eesti Lennuakadeemia					2
3	Eesti Kunstiakadeemia	21	1	2	1	2
4	Eesti Maaülikool	12		13	1	2
5	Eesti Metodisti Kiriku Teoloogiline Seminar					1
6	Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia	3				5

2017. aasta seire koondaruanne

Lisa 5 jätkub

7	Estonian Business School	6		3	4	6
8	Euroakadeemia	1				
9	Kaitseväge Ühendatud Õppeasutused					1
10	Lääne-Viru Rakenduskõrgkool	3				1
11	Sisekaitseakadeemia	12		1		
12	Tallinna Tehnikakõrgkool	5	3	3	2	3
13	Tallinna Tehnikaülikool	19	11	10	12	14
14	Tallinna Tervishoiu Kõrgkool			1		1
15	Tallinna Ülikool	23	6		1	7
16	Tartu Kõrgem Kunstikool	1				1
17	Tartu Tervishoiu Kõrgkool	3			1	1
18	Tartu Ülikool	44	13	3		16

Allikas: autori koostatud

Lisa 6. Ettevõtlusõppe programmi täienduskoolitusel osalenud muude asutuste kaupa

Jrk	Asutuse nimi	Osalenud isikute arv				
		2016	2017 I	2017 II	2017 III	2017 IV
1	1QA OÜ	1				
2	A Tree OÜ			1		
3	AB Aktiva OÜ	3		1		
4	Add Life OÜ					1
5	Advokaadibüroo ALTERNA	2				
6	ajakirjanik	1				
7	Alkatrex OÜ		1			
8	Alta Võimlemise ja Tantsu Spordikool			1		
9	Amphenol Connexus					1
10	arengunõustamine					1
11	Arker Invest OÜ	2				
12	AS A. Le Coq	1				
13	AS Datel	1				
14	AS Lasita Aken	1				
15	AS Maris Gilden	1				
16	AS Mecro	1				
17	AS Tallinna Lennujaam					1
18	AS Tikkurila					1
19	Assistent OÜ	1				
20	Astangu Kutser rehabilitatsiooni Keskus			1		
21	Baltic Intertex OÜ	1				
22	Baltic Tours AS			1		
23	Bezant OÜ	1				2
24	BIOK laboratorija UAB	1				
25	Bookworld.me	1				
26	Brand Manual	1				
27	Bumex Consulting OÜ					1
28	Business Technologies OÜ	1				
29	Carioca OÜ			1		
30	Change Management OÜ					1
31	Coffee People OÜ	1				
32	Colordin AS			1		
33	Convertal OÜ			1		
34	Creativity Lab	1				
35	CV Keskus OÜ	1				
36	DS Smith Packaging Estonia					1
37	EAP Konsult OÜ	1			1	
38	Eesti Ajaloomuuseum					1
39	Eesti Elektroonikatööstuse Liit					1
40	Eesti Energia AS	1				
41	Eesti Massaaži- ja Teraapiakool					1
42	Eesti Muusikaettevõtluse Arenduskeskus					1
43	Eesti Naisjuristide Liit	2				2
44	Eesti Noorsootöö Keskus			1		
45	Eesti Post AS					1
46	Eesti Töötukassa	1		3		5
47	ekursus.ee	1				
48	Elektrilevi OÜ	4				3
49	Elisa Eesti AS					1
50	Emerald Viimistlus OÜ					1
51	Enesearengu Koolitused OÜ					2

2017. aasta seire koondaruanne

Lisa 6 jätkub

52	ESTBAN					1
53	Estolab OÜ			1		
54	Estonia Resort Spa Hotels			1		
55	Estover OÜ			1		
56	Estravel					1
57	<i>ettevõtja</i>	3				
58	Ettevõtluskeskus	1				
59	<i>ettevõtluskogemuse ja mentorluse huviga töötu</i>					1
60	Eurest Tehnika OÜ					1
61	Euroaudioguide OÜ			1		
62	Euroopa Innovatsiooniakadeemia					2
63	Evevei OÜ	1				
64	F3 Capital OÜ		1			
65	FIE Sirje Vällmann		1			
66	FocusIT OÜ	1				
67	Fortis Koolitus OÜ	1				
68	GOSpa OÜ			2		
69	Guente OÜ			1		
70	Hanzaware OÜ			1		
71	Har-Lex	1				
72	Haridus- ja Teadusministeerium	1	1		1	
73	Hea Tuju Coaching OÜ			1		
74	Heidi Plumberg International OÜ	1				
75	Hurtigruten Estonia OÜ	1				
76	Ida-Viru Ettevõtluskeskus SA			1		6
77	Iluteeninduse Koolitus OÜ	1			1	3
78	Instar EBC OÜ					1
79	Intelligent Solutions Estonia OÜ			1		
80	Intereuro OÜ	1				
81	International Supervision and Coaching Institute					1
82	Invent Baltics OÜ	3				
83	IT Kool OÜ	1				
84	JA Eesti		1	1		
85	JCDecaux Eesti OÜ	1				
86	Jokoko OÜ	1				
87	<i>Juhataja</i>	1				
88	Junior Achievement	2				
89	Kaarli Talukaup OÜ	2				
90	Kaitsevägi					5
91	Karu Nuti OÜ					1
92	Kasvuruum OÜ	1				
93	Keila Hariduse SA	1				
94	Keskkonnaamet			1		
95	Klaverikool					1
96	Kodupaber AS	1				
97	Kolga mõis	1				
98	Kompetentsikeskus TSENTER			1		
99	Kose Kunstikeskus					1
100	Kose Muusikakool					1
101	Krevolink Grupp OÜ	1				
102	KRK Mõigu OÜ					1
103	Kukulind OÜ					1
104	Kutsekoda	1				
105	Leoski Tööõigusabi OÜ			1		
106	Levikom Eesti OÜ					1

2017. aasta seire koondaruanne

Lisa 6 jätkub

107	Lifemagic OÜ	1	1			
108	Lightroom OÜ	1				
109	Lääne-Viru Arenduskeskus				1	
110	Läänemaa Arenduskeskus	1				
111	Lümfiteraapia ja taastusravi keskus	1				
112	M.Pähklemäe & Co Law Office	1				
113	Maatar OÜ	1				
114	Magnum AS	1				
115	Mahe Consult OÜ	1				
116	Majandus- ja Kommunikatsiooni- ministeerium	1				
117	Maksu- ja Tolliamet	4				
118	Markuur OÜ				1	
119	Mason Capital OÜ	1				
120	Medicine Estonia			1		
121	Mest OÜ					2
122	<i>mikroettevõtjatele teenuse pakkumine</i>					1
123	Moderncapital OÜ	1				
124	Mooncascade OÜ			1		
125	Mosaic OÜ	1				
126	MTÜ Continuous Action					1
127	MTÜ Ettevõtlusküla	5		1	6	5
128	MTÜ Haabersti Tugikeskus			1		
129	MTÜ Haridusfoorum					1
130	MTÜ Jonnipunn	1				
131	MTÜ Lohkva Külaselts			1		
132	MTÜ Tartu Tantsukool			1		
133	MTÜ Tugi- ja Koolituskeskus Usaldus					1
134	MTÜ Tähe Noorteklubi					1
135	MTÜ Töötute Adaptsioonikeskus					1
136	MTÜ Wikimeedia			1		
137	MTÜ Öitsev					1
138	Muusikute Fond PLMF					1
139	Mworks Eesti	1				
140	Naturalhouse OÜ					1
141	Nigul Consult OÜ	1				
142	Noored Kooli					1
143	Nordes Engineering OÜ	1				
144	Nortal AS					4
145	Omaklubi OÜ	1				
146	OÜ Hansenid					1
147	OÜ Lingua Franca	1				
148	OÜ Luxton Invest	1				1
149	OÜ MTJ					1
150	OÜ Sangallo	1				
151	OÜ TLG Hotell	1				
152	Pernova Hariduskeskus	3				
153	PeVa Koolitus ja Konsultatsioonid OÜ	1				
154	Pohlamari OÜ					1
155	Poldma Kaubanduse AS	1				
156	Politsei- ja Piirivalveamet	3				
157	Post11 OÜ					2
158	Premadesign OÜ	1				
159	Profee OÜ			1		

2017. aasta seire koondaruanne

Lisa 6 jätkub

160	Projecting OÜ	1				
161	Prototron OÜ	1				
162	Prudens OÜ					1
163	Pärnu Linnavalitsus	1				
164	Pärnu Sõudeklubi Spordikool					1
165	Päästeamet	1				
166	Rahandusministeerium	2				
167	Rakvere Linnavalitsus	1				
168	Redeem Nordics OÜ					1
169	Reiting OÜ					3
170	Resta OÜ					1
171	RMP Eesti OÜ	1				
172	SA Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskus	1				1
173	SA Innove	2	2	2	1	11
174	SA Järvamaa Arenduskeskus					1
175	SA Keskkonnainvesteeringute Keskus					2
176	SA Lääne-Tallinna Keskhaigla			1		
177	SA Pärnumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskus	2				1
178	SA Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus					1
179	SA Saaremaa Arenduskeskus	1				
180	SA Tallinna Lastehaigla	1				
181	SA Tartu Ärinõuandla	2				1
182	SA Tuuru		2			
183	SA Valgamaa Arenguagentuur					1
184	SA Viljandimaa Arenduskeskus					1
185	Saare Hotell OÜ			1		
186	Saaremaa Piimatööstus AS			7		
187	Saduküla Hooldekodu			1		
188	Service Check OÜ					1
189	Siemens Osakeyhtiö Eesti filiaal					1
190	Sinine Salong Spa					1
191	Sisemina OÜ	3		1		
192	Soval Teenus OÜ	1				
193	Spa Tours OÜ			1		
194	Spordiklubi Rullest					1
195	Sternhof Konsultatsioonid	1				
196	Stonberg OÜ	1				
197	Strawberry OÜ					1
198	Sumeru OÜ	1				
199	Suneru OÜ					1
200	Swedbank AS	2		1		
201	Swissotel Tallinn OÜ			1		
202	Tahan Targaks MTÜ				1	
203	Tallinn Hotels					1
204	Tallinna Haridusamet	1			1	
205	Tallinna Vangla	1				
206	Tarknet OÜ	1				
207	Tartu Hooldekodu			1		
208	Tartu Vaimse Tervise Hooldekeskus			1		
209	Tartu Vangla	1				
210	Teenusmajanduse Koda	1				1
211	Tervise Arengu Instituut					2

2017. aasta seire koondaruanne

Lisa 6 jätkub

212	Tieto Estonia					1
213	Tilde Eesti OÜ	1				
214	United Estover Group OÜ			1		
215	Unreal Estate OÜ	1				
216	<i>vabakutseline</i>		1			1
217	Valga Gomab Mööbel			1		
218	Vamp Digital OÜ	1	1			
219	Vanalinna Healusalong			2		
220	Veronika Jüssi Osawe FIE	1				
221	Viimsi Kunstikool					1
222	Viimsi Vallavalitsus			1		
223	Virbius MTÜ			1		
224	Viru Vangla					1
225	VMP Group OÜ	1				
226	Wasa AS	1				
227	Widex Eesti OÜ	1				
228	Wineart OÜ	1		1		
229	Õnneküpsis OÜ					1

Allikas: autori koostatud

Lisa 7. Ettevõtlusõppe programmi õppereisidel osalemine õppeasutuste kaupa

Jrk	Õppeasutuse nimi	2016	Osalemiskordade arv			
			2017 I	2017 II	2017 III	2017 IV
Üldhariduskoolid						
1	Läänemaa Ühisgümnaasium	1				
2	Pärnu Koidula Gümnaasium	1				
3	Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasium			1		
4	Vändra Gümnaasium	1				
Kutseõppeasutused						
1	Kuressaare Ametikool	4	1	1		
2	Lüua Metsanduskool	1				
3	Pärnumaa Kutsehariduskeskus	1				
4	Rakvere Ametikool	1				
5	Räpina Aianduskool	1				
6	Tallinna Majanduskool	2		1		
7	Tartu Kutsehariduskeskus			1		
8	Väike-Maarja Õppekeskus	1				
Kõrgkoolid						
1	Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor	1	1			1
2	Eesti Kunstiakadeemia	2		1		
3	Eesti Maaülikool	1		1		
4	Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia	3				
5	Estonian Business School	2				
6	Tallinna Tehnikaülikool	3	3		3	1
7	Tallinna Ülikool	7	2	2		2
8	Tartu Kõrgem Kunstikool			1		
9	Tartu Tervishoiu Kõrgkool	1				
10	Tartu Ülikool	9	1	5	3	5

Allikas: autori koostatud

Lisa 8. Eelinkubatsiooni programmis STARTER osalenud õppeasutused õppurite osaluskordade kaupa

Jrk	Õppeasutuse nimi	2016	Osalenute arv	
			2017 I & II p	2017 III & IV p
Üldhariduskoolid				
1	Elva Gümnaasium		1	
2	Hugo Treffneri Gümnaasium			6
3	Jõhvi Gümnaasium			5
4	Kohtla-Järve Ahtme Gümnaasium			12
5	Luunja Keskkool		4	
6	Miina Härma Gümnaasium	2		
7	Narva Kesklinna Gümnaasium			5
8	Narva Täiskasvanute Kool			1
9	Nõo Gümnaasium	1		
10	Parksepa Keskkool	5		
11	Pärnu Koidula Gümnaasium		1	1
12	Tallinna 32. Keskkool	1		
13	Tallinna Lilleküla Gümnaasium		6	4
14	Tartu Jaan Poska Gümnaasium	1	1	1
15	Tartu Tamme Gümnaasium	3		
Kutseõppeasutused				
1	Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus		1	
2	Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool			4
3	Pärnumaa Kutsehariduskeskus			1
4	Pärnu Saksa Tehnoloogiakool	1		
5	Tallinna Polütehnikum	1	1	
6	Tallinna Tööstushariduskeskus		1	1
7	Tartu Kunstikool	3		
8	Tartu Kutsehariduskeskus	39	9	4
Kõrgkoolid				
1	Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor	12	6	24
2	Eesti Infotehnoloogia Kolledž	4	1	
3	Eesti Kunstiakadeemia	21	20	5
4	Eesti Maaülikool	6		1
5	Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia	7	9	4
6	Estonian Business School	35	9	41
7	Euroakadeemia		1	
8	Sisekaitseakadeemia	1		
9	Tallinna Tehnikakõrgkool	2		
10	Tallinna Tehnikaülikool	155	43	96
11	Tallinna Tervishoiu Kõrgkool		1	1
12	Tartu Tervishoiu Kõrgkool			1
13	Tallinna Ülikool	51	29	17
14	Tartu Ülikool	76	44	46
Muud				
1	Isik väljaspool ülikooli	17	5	6
2	Ülikool väljaspool Eestit	5	10	5

Allikas: autori koostatud

Lisa 9. Rakenduskava väljundindikaatorisse arvestatud õppeasutused

Jrk	Õppeasutuse nimi	Jrk	Õppeasutuse nimi
2016			
Üldhariduskoolid			
1	Aegviidu Kool	54	Mooste Põhikool
2	Albu Põhikool	55	Mäetaguse Põhikool
3	Anna Haava nimeline Pala Kool	56	Märjamaa Gümnaasium
4	Antsla Gümnaasium	57	Narva 6. Kool
5	Are Kool	58	Narva Pähklimäe Gümnaasium
6	Audentese Erakool	59	Narva Soldino Gümnaasium
7	Carl Robert Jakobsoni nim Torma Põhikool	60	Narva Vanalinna Riigikool
8	EBS Gümnaasium	61	Nissi Põhikool
9	Elva Gümnaasium	62	Noarootsi Kool
10	Emmaste Põhikool	63	Nõo Põhikool
11	Gustav Adolfi Gümnaasium	64	Nõo Reaalgümnaasium
12	Haabersti Vene Gümnaasium	65	Orava Kool
13	Haanja Kool	66	Osula Põhikool
14	Haapsalu Nikolai kool	67	Paide Gümnaasium
15	Haljala Kool	68	Paldiski Ühisgümnaasium
16	Hummuli Põhikool	69	Parksepa Keskkool
17	Iisaku Gümnaasium	70	Peetri Kool
18	J. V. Veski nim. Maarja Põhikool	71	Peetri Lasteaed - Põhikool
19	Jakob Westholmi Gümnaasium	72	Pirita Majandusgümnaasium
20	Jõgeva Põhikool	73	Põltsamaa Ühisgümnaasium
21	Jõhvi Vene Põhikool	74	Põlva Gümnaasium
22	Jäneda Kool	75	Pärnu Koidula Gümnaasium
23	Järva-Jaani Gümnaasium	76	Pärnu Rääma Põhikool
24	Kajamaa Kool	77	Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasium
25	Kanepi Gümnaasium	78	Pärnu-Jaagupi Põhikool
26	Keeni Põhikool	79	Rakvere Gümnaasium
27	Keila Kool	80	Rakvere Põhikool
28	Kirivere Kool	81	Rakvere Reaalgümnaasium
29	Kiviõli I Keskkool	82	Rapla Vesiroosi Gümnaasium
30	Kiviõli Vene Kool	83	Retla-Kabala Kool
31	Koeru Keskkool	84	Ridala Põhikool
32	Kohila Gümnaasium	85	Ristiku Põhikool
33	Kohtla-Järve Ahtme Gümnaasium	86	Roosna-Alliku Põhikool
34	Kohtla-Järve Maleva Põhikool	87	Rõuge Põhikool
35	Kohtla-Nõmme Kool	88	Räpina Ühisgümnaasium
36	Konguta Kool	89	Saaremaa Ühisgümnaasium
37	Kose Gümnaasium	90	Saku Gümnaasium
38	Kuldre Kool	91	Salme Põhikool
39	Kuusalu Keskkool	92	Saverna Põhikool
40	Kääpa Põhikool	93	Sillamäe Eesti Põhikool
41	Laagri Kool	94	Sillamäe Kannuka Kool
42	Lagedi Kool	95	Sindi Gümnaasium
43	Lasnamäe Põhikool	96	Suure-Jaani Gümnaasium
44	Lasnamäe Vene Gümnaasium	97	Suure-Jaani Kool
45	Lauka Põhikool	98	Sõmerpalu Põhikool
46	Lehtse Kool	99	Tabasalu Ühisgümnaasium
47	Leisi Keskkool	100	Tallinna 21. Kool
48	Läänemaa Ühisgümnaasium	101	Tallinna 32. Keskkool
49	Lümanda Põhikool	102	Tallinna Arte Gümnaasium
50	Meremäe Kool	103	Tallinna Kunstigümnaasium
51	Miina Härma Gümnaasium	104	Tallinna Laagna Gümnaasium
52	Mikitamäe Kool	105	Tallinna Linnamäe Vene Lütseum
53	Misso Kool	106	Tallinna Mustamäe Gümnaasium

2017. aasta seire koondaruanne

Lisa 9 jätkub

107	Tallinna Mustamäe Humanitaargümnaasium	124	Tartu Veeriku Kool
108	Tallinna Mustamäe Reaalgümnaasium	125	Turba Kool
109	Tallinna Mustjõe Gümnaasium	126	Tõstamaa Keskkool
110	Tallinna Nõmme Gümnaasium	127	Türi Ühisgümnaasium
111	Tallinna Pae Gümnaasium	128	Uhtna Põhikool
112	Tallinna Südalinna Kool	129	Valga Priimetsa Kool
113	Tallinna Tehnikagümnaasium	130	Vanalinna Hariduskolleegium
114	Tallinna Vaba Waldorfkool	131	Vastse-Kuuste Kool
115	Tallinna Ühisgümnaasium	132	Viimsi Keskkool
116	Tapa Gümnaasium	133	Viljandi Kesklinna Kool
117	Tartu Descartes'i Kool	134	Viljandi Paalalinna Kool
118	Tartu Forseliuse Kool	135	Voore Põhikool
119	Tartu Hansa Kool	136	Võnnu Keskkool
120	Tartu Jaan Poska Gümnaasium	137	Võru Kesklinna Kool
121	Tartu Katoliku Hariduskeskus	138	Värskas Gümnaasium
122	Tartu Tamme Gümnaasium	139	Väätsa Põhikool
123	Tartu Variku Kool		
Kutseõppeasutused			
1	Eesti Mereakadeemia	11	Tallinna Ehituskool
2	Haapsalu Kutsehariduskeskus	12	Tallinna Kopli Ametikool
3	Kehtna Kutsehariduskeskus	13	Tallinna Lasnamäe Mehaanikakool
4	Kuressaare Ametikool	14	Tallinna Majanduskool
5	Luu Metsanduskool	15	Tallinna Polütehnikum
6	Narva Kutseõppekeskus	16	Tallinna Teeninduskool
7	Pärnu Saksa Tehnoloogiakool	17	Tartu Kunstikool
8	Pärnumaa Kutsehariduskeskus	18	Tartu Kutsehariduskeskus
9	Rakvere Ametikool	19	Võrumaa Kutsehariduskeskus
10	Räpina Aianduskool	20	Väike-Maarja Õppekeskus
Kõrgkoolid			
1	Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor	9	Sisekaitseakadeemia
2	Eesti Infotehnoloogia Kolledž	10	Tallinna Tehnikakõrgkool
3	Eesti Kunstiakadeemia	11	Tallinna Tehnikaülikool
4	Eesti Maaülikool	12	Tallinna Ülikool
5	Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia	13	Tartu Kõrgem Kunstikool
6	Estonian Business School	14	Tartu Tervishoiu Kõrgkool
7	Euroakadeemia	15	Tartu Ülikool
8	Lääne-Viru Rakenduskõrgkool		
2017 I periood			
Üldhariduskoolid			
140	Aakre Lasteaed-Algkool	153	Orissaare Gümnaasium
141	Adavere Põhikool	154	Palivere Põhikool
142	Aste Põhikool	155	Rakke Kool
143	Juuru Eduard Vilde Kool	156	Ruusa Põhikool
144	Jõõpre Kool	157	Sillamäe Gümnaasium
145	Kohila Mõisakool	158	Tallinna Realkool
146	Koonga Kool	159	Tamsalu Gümnaasium
147	Krootuse Põhikool	160	Türi Põhikool
148	Kunda Ühisgümnaasium	161	Unipiha Algkool
149	Kärdla Põhikool	162	Vajangu Põhikool
150	Kärkla Põhikool	163	Valjala Põhikool
151	Lõpe Kool	164	Vändra Gümnaasium
152	Mõniste Kool		
Kutseõppeasutused			
21	G. Otsa nim Tallinna Muusikakool		

Lisa 9 jätkub

2017 II periood			
Üldhariduskoolid			
165	Audru Kool	174	Paikuse Põhikool
166	Gaia Kool	175	Pärnu Vanalinna Põhikool
167	Jõhvi Gümnaasium	176	Sõmeru Põhikool
168	Kadrina Keskkool	177	Tahkuranna Lasteaed-Algkool
169	Kohtla-Järve Järve Gümnaasium	178	Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasium
170	Luunja Keskkool	179	Tartu Tamme Kool
171	Metsapoole Põhikool	180	Tõrva Ühisgümnaasium
172	Nõva Kool	181	Äasmäe Põhikool
173	Paide Ühisgümnaasium	182	Tallinna Lilleküla Gümnaasium
Kutseõppeasutused			
22	Eesti Merekool	24	Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool
23	Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus	25	Tallinna Tööstushariduskeskus
Kõrgkoolid			
16	Tallinna Tervishoiu Kõrgkool		
2017 III periood			
Üldhariduskoolid			
183	Ambla Lasteaed-Põhikool	201	Narva Keeltelütseum
184	Eidapere Kool	202	Rocca al Mare Kooli Vodja Individuaalõppekeskus
185	Erakool Intellekt	203	Rõngu Keskkool
186	Haapsalu Põhikool	204	Sinimäe Põhikool
187	Hiumaa Gümnaasium	205	Tallinna 53. Keskkool
188	Ilmatsalu Põhikool	206	Tallinna Inglise Kolledž
189	Imavere Põhikool	207	Tallinna Järveotsa Gümnaasium
190	Jõhvi Põhikool	208	Tallinna Kesklinna Põhikool
191	Kihelkonna Kool	209	Tallinna Kivimäe Põhikool
192	Klooga Kool	210	Tallinna Rahumäe Põhikool
193	Koigi Kool	211	Tornimäe Põhikool
194	Kose-Uuemõisa Lasteaed-Kool	212	Valga Põhikool
195	Kostivere Kool	213	Varbola Lasteaed-Algkool
196	Kuressaare Gümnaasium	214	Vinni-Pajusti Gümnaasium
197	Kuressaare Täiskasvanute Gümnaasium	215	Võru Kreutzwaldi Kool
198	Kõmsi Lasteaed-Algkool	216	Väike-Maarja Gümnaasium
199	Lüganuse Keskkool	217	Ämari Põhikool
200	Lüllemäe Põhikool	218	Ülenurme Gümnaasium
Kutseõppeasutused			
26	Sillamäe Kutsekool	27	Viljandi Kutseõppekeskus
2017 IV periood			
Üldhariduskoolid			
219	Abja Gümnaasium	235	Narva Täiskasvanute Kool
220	Avatud Kool	236	Oru Kool
221	Eurogümnaasium	237	Puurmani Mõisakool
222	Hugo Treffneri Gümnaasium	238	Põlula Kool
223	Juhan Liivi nim. Alatskivi Keskkool	239	Pärnu Raeküla Kool
224	Jõgevamaa Gümnaasium	240	Pärnu Ülejõe Põhikool
225	Jüri Gümnaasium	241	Sakala Eragümnaasium
226	Kadriru Saksa Gümnaasium	242	Saue Gümnaasium
227	Kambja Põhikool	243	Taebla Kool
228	Kehtna Põhikool	244	Tallinna Muusikakeskkool
229	Kihnu Kool	245	Tallinna Tõnismäe Reaalkool
230	Loksa Gümnaasium	246	Tallinna Õismäe Gümnaasium
231	Merivälja Kool	247	Tallinna Õismäe Vene Lütseum
232	Muraste Kool	248	Tartu II Muusikakool
233	Mäepealse Erakool	249	Valga Gümnaasium
234	Narva Kesklinna Gümnaasium	250	Viljandi Gümnaasium

2017. aasta seire koondaruanne

Lisa 9 jätkub

Kutseõppeasutused			
28	Järvamaa Kutsehariduskeskus		
Kõrgkoolid			
17	Eesti Lennuakadeemia	19	Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused
18	Eesti Metodisti Kiriku Teoloogiline Seminar		

Allikas: autori koostatud

Lisa 10. Rakenduskava tulemusnäitajasse arvestatud õppeasutused

Jrk	Õppeasutuse nimi	Jrk	Õppeasutuse nimi
2016			
Üldhariduskoolid			
1	Albu Põhikool	39	Peetri Lasteaed - Põhikool
2	Are Kool	40	Pirita Majandusgümnaasium
3	Audentese Erakool	41	Põltsamaa Ühisgümnaasium
4	Elva Gümnaasium	42	Põlva Gümnaasium
5	Emmaste Põhikool	43	Põlva Ühisgümnaasium
6	Haanja Kool	44	Pärnu Koidula Gümnaasium
7	Haapsalu Nikolai kool	45	Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasium
8	Hummuli Põhikool	46	Ridala Põhikool
9	J. V. Veski nim. Maarja Põhikool	47	Ristiku Põhikool
10	Jakob Westholmi Gümnaasium	48	Rõuge Põhikool
11	Jõgeva Põhikool	49	Räpina Ühisgümnaasium
12	Jõhvi Vene Põhikool	50	Saaremaa Ühisgümnaasium
13	Jäneda Kool	51	Saku Gümnaasium
14	Keeni Põhikool	52	Saverna Põhikool
15	Kirivere Kool	53	Sillamäe Kannuka Kool
16	Kiviõli I Keskkool	54	Sindi Gümnaasium
17	Kiviõli Vene Kool	55	Suure-Jaani Kool
18	Kohtla-Järve Ahtme Gümnaasium	56	Tabasalu Ühisgümnaasium
19	Kose Gümnaasium	57	Tallinna 21. Kool
20	Kuldre kool	58	Tallinna 32. Keskkool
21	Kuusalu Keskkool	59	Tallinna Arte Gümnaasium
22	Kääpa Põhikool	60	Tallinna Linnamäe Vene Lütseum
23	Lagedi Kool	61	Tallinna Mustamäe Gümnaasium
24	Lasnamäe Põhikool	62	Tallinna Mustamäe Humanitaargümnaasium
25	Lasnamäe Vene Gümnaasium	63	Tallinna Mustamäe Reaalgümnaasium
26	Leisi Keskkool	64	Tallinna Pae Gümnaasium
27	Lümanda Põhikool	65	Tallinna Südalinna Kool
28	Meremäe Kool	66	Tallinna Tehnikagümnaasium
29	Misso Kool	67	Tallinna Ühisgümnaasium
30	Narva 6.Kool	68	Tapa Gümnaasium
31	Narva Pähklime Gümnaasium	69	Tartu Veeriku Kool
32	Narva Soldino Gümnaasium	70	Valga Priimetsa Kool
33	Narva Vanalinna Riigikool	71	Vanalinna Hariduskolleegium
34	Nissi Põhikool	72	Viimsi Keskkool
35	Noarootsi Kool	73	Viljandi Kesklinna Kool
36	Nõo Põhikool	74	Võru Kesklinna Kool
37	Nõo Reaalgümnaasium	75	Vändra Gümnaasium
38	Parksepa Keskkool	76	Väätša Põhikool
Kutseõppeasutused			
1	Kuressaare Ametikool	3	Võrumaa Kutsehariduskeskus
2	Tartu Kutsehariduskeskus		
Kõrgkoolid			
1	Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor	5	Estonian Business School
2	Eesti Kunstiakadeemia	6	Tallinna Tehnikaülikool
3	Eesti Maaülikool	7	Tallinna Ülikool
4	Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia	8	Tartu Ülikool
2017 I periood			
Üldhariduskoolid			
77	Aste Põhikool	89	Osula Põhikool
78	Juuru Eduard Vilde Kool	90	Paldiski Ühisgümnaasium
79	Jõõpre Kool	91	Palivere Põhikool
80	Kohila Mõisakool	92	Rakke Kool
81	Koonga Kool	93	Rapla Vesiroosi Gümnaasium

2017. aasta seire koondaruanne

Lisa 10 jätkub

82	Krootuse Põhikool	94	Ruusa Põhikool
83	Kunda Ühisgümnaasium	95	Tallinna Reaalkool
84	Kärļa Põhikool	96	Tamsalu Gümnaasium
85	Laagri Kool	97	Türi Põhikool
86	Lõpe Kool	98	Vajangu Põhikool
87	Mõniste Kool	99	Valjala Põhikool
88	Orissaare Gümnaasium	100	Vastse-Kuuste Kool
2017 II periood			
Üldhariduskoolid			
101	Adavere Põhikool	107	Pärnu Vanalinna Põhikool
102	Iisaku Gümnaasium	108	Tahkuranna Lasteaed-Algkool
103	Luunja Keskkool	109	Tallinna Lilleküla Gümnaasium
104	Metsapoole Põhikool	110	Tartu Tamme Kool
105	Paide Ühisgümnaasium	111	Tartu Variku Kool
106	Paikuse Põhikool	112	Tõstamaa Keskkool
2017 III periood			
Üldhariduskoolid			
113	Ambla Lasteaed-Põhikool	134	Paide Gümnaasium
114	Eidapere Kool	135	Rakvere Gümnaasium
115	Erakool Intellekt	136	Rakvere Realgümnaasium
116	Haljala Kool	137	Rocca al Mare Kooli Vodja Individuaalõppekeskus
117	Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus	138	Roosna-Alliku Põhikool
118	Ilmatsalu Põhikool	139	Salme Põhikool
119	Imavere Põhikool	140	Sinimäe Põhikool
120	Jõhvi Põhikool	141	Tallinna 53. Keskkool
121	Kanepi Gümnaasium	142	Tallinna Kunstigümnaasium
122	Keila Kool	143	Tallinna Laagna Gümnaasium
123	Klooga Kool	144	Tallinna Mustjõe Gümnaasium
124	Koeru Keskkool	145	Tallinna Õismäe Vene Lütseum
125	Kohila Gümnaasium	146	Tartu Decartes'i Kool
126	Kohtla-Järve Järve Gümnaasium	147	Tartu Hansa Kool
127	Kohtla-Järve Maleva Põhikool	148	Tartu Katoliku Hariduskeskus
128	Koigi Kool	149	Valga Põhikool
129	Kose-Uuemõisa Lasteaed-Kool	150	Viljandi Kutseõppekeskus
130	Kostivere Kool	151	Vinni-Pajusti Gümnaasium
131	Kärdla Põhikool	152	Võru Kreutzwaldi Kool
132	Lüllemäe Põhikool	153	Väike-Maarja Gümnaasium
133	Narva Keeltelütseum	154	Ämari Põhikool
Kutseõppeasutused			
4	Rakvere Ametikool		
2017 IV periood			
Üldhariduskoolid			
155	Abja Gümnaasium	165	Narva Täiskasvanute Kool
156	Carl Robert Jakobsoni nim Torma Põhikool	166	Oru Kool
157	EBS Gümnaasium	167	Põlula Põhikool
158	Hiiumaa Gümnaasium	168	Pärnu Ülejõe Põhikool
159	Hugo Treffneri Gümnaasium	169	Rõngu Keskkool
160	Jõhvi Gümnaasium	170	Tallinna Inglise Kolledž
161	Kadrioru Saksa Gümnaasium	171	Tallinna Rahumäe Põhikool
162	Kehtna Põhikool	172	Tartu Tamme Gümnaasium
163	Kihnu Kool	173	Voore Põhikool
164	Narva Kesklinna Gümnaasium		

Lisa 10 jätkub

Kutseõppeasutused			
5	Luu Metsanduskool	7	Pärnumaa Kutsehariduskeskus
6	Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool	8	Räpina Aianduskool
Kõrgkoolid			
9	Tartu Tervishoiu Kõrgkool		

Allikas: autori koostatud

Juhtpartnerid:

TARTU ÜLIKOOL

innove

Elluviija:

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Partnerid:

TALLINNA
TEHNIKAÜLIKOOL

TALLINNA ÜLIKOOL

www.emu.ee
Eesti Maaülikool
EMLU Estonian University of Life Sciences

EESTI
KUNSTIAKADEEMIA

EESTI
ETTEVÕTLUSKÕRGGKOL
MAINOR

Estonian
Business
School

JA Eesti®
A Member of JA Worldwide

EESTI
MUUSIKA- JA TEATRIKADEEMIA

MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

RAHANDUSMINISTEERIUM

EESTI KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA
ESTONIAN CHAMBER OF
COMMERCE AND INDUSTRY

TÖÖANDJAD

teema / estonian service industry
association

teenusmajanduse koda

